

OPEN

• G E N U U T S T I C H T I N G • J A A R V E R S L A G • W A R D • A M S T E R D A M • K O N I N K L I J K • P A L E I S •

2025

OPEN

‘Welkom in het Koninklijk Paleis Amsterdam. Ontdek hoe onze wereld van vandaag gevormd is door het verleden en hoe jong en oud elkaar de hand reiken in dit unieke gebouw vol kunst en cultuur’.

Zijne Majesteit de Koning

P.44

P.19

P.76

P.36

INHOUDSOPGAVE

- WOORD VOORAF P. 8 – 9
- KONINKLIJK PALEIS AMSTERDAM P. 10 – 15
- BEZOEKERS P. 16 – 27
- ONDERWIJSPROGRAMMA'S P. 28 – 39
- PROGRAMMERING P. 40 – 89
- PUBLICITEIT P. 88 – 97
- BESTUUR & ORGANISATIE P. 98 – 107
- FINANCIËEL VERSLAG P. 108 – 113

'Samen gebruiken we geschiedenis en erfgoed om betekenisvol te zijn in het nu'.

CLAUDIA HÖRSTER
DIRECTEUR

FEEST VOOR HET OOG ARTUS EN AMSTERDAM

‘Paleis op de Dam bewijst hoe uitzonderlijk Quellinus was’ schreef *de Volkskrant*. ‘Hij was de beste’, kopte de *NOS*. ‘The greatest Flemish sculptor of the baroque finally receives his due, and in the perfect setting’ aldus *Apollo Magazine*. ‘Toptentoonstelling, in een gepaste omgeving’ en ‘Een visueel indrukwekkende, maar ook een historisch diepgravende ervaring’ lieten bezoekers ons weten.

Wat zijn we overweldigd door deze en nog veel meer lovende reacties op onze tentoonstelling: *Artus Quellinus. Beeldhouwer van Amsterdam*. Samen met het Rijksmuseum heeft Koninklijk Paleis Amsterdam de onvolprezen beeldhouwer Artus Quellinus in de schijnwerpers gezet. Deze ‘meester van het levend marmer’ maakte meer dan drie eeuwen geleden honderden beelden van verbluffende kwaliteit. Zijn beste werk uit collecties in binnen- en buitenland kwam voor één keer samen in het Paleis, waarvan de inrichting tegelijk zijn grootste meesterwerk is. Een breed publiek kon nu kennismaken met Quellinus’ stijl en meesterschap, die tot de top van de Europese beeldhouwkunst behoort.

In omvang en ambitie was de tentoonstelling een buitengewoon project. We zijn dan ook ontzettend dankbaar voor de vele partners die dit met ons hebben gerealiseerd. De ideale, nauwe samenwerking met het Rijksmuseum; de Vlaamse overheid en de fondsen die de tentoonstelling financieel ondersteunden; de makers, vormgevers en bouwers die het concept handen en voeten gaven; en de museale, kerkelijke en particuliere bruikleengevers die bereid waren hun unieke en kwetsbare werken uit te lenen - zelfs als dat leidde tot ingewikkelde logistieke puzzels en een tijdelijk groot gemis in eigen huis. Dank aan allen.

De tentoonstelling was ook ons spetterende sluitstuk van het jubileumjaar Amsterdam750, het grote cadeau aan de Amsterdammers. We presenteerden in dit feestjaar de Mokumaudiotour en nodigden met speciale vrijkaarten (oud)Amsterdammers uit om gratis het Paleis te ontdekken als parel in hun stad. Hoewel ze het Paleis natuurlijk kenden, gaven velen aan nog nooit binnen te zijn geweest. Daar brachten we verandering in! In 2025 bezochten meer dan twee keer zoveel Amsterdammers het Paleis als in 2024. En ook hier ontvingen we enorm veel enthousiaste reacties. Tevens namen we dit jaar deel aan de Culturele introweek mbo en organiseerden we een jongerensymposium met Young Impact. Geweldig om te zien hoe het Paleis een plek van verbinding was voor een jonge generatie Amsterdammers die ons verrijkte met hun ideeën en dromen.

Naast deze jubileuminitiatieven bleven we ons in 2025 volop inzetten voor scholieren en studenten op de thema’s vakmanschap, burgerschap en gastheerschap. Dit verslagjaar was er ruimschoots aandacht voor de interactieve rondleiding *Paleis Mysteries* voor kinderen uit groep 7-8 van het primair onderwijs en ons mbo-programma *Studio Paleis*. Deze voorbeelden bevestigen het belang van partnerschappen op allerlei vlakken, want zoveel verschillende mensen maken van het Paleis een betekenisvolle plek. Van de gidsen die bezoekers meenemen in de verhalen tot de vakjury van de Koninklijke Prijs voor Vrije Schilderkunst die aanstormend talent een podium geeft en van de tentoonstellingsmakers tot de publiekmedewerkers. We kunnen niet iedereen noemen, maar u leest in dit jaarverslag wie 2025 tot een uitzonderlijk jaar hebben gemaakt.

HET KONINKLIJK PALEIS

JAARVERSLAG

2025

HET KONINKLIJK PALEIS

EEN UNIEKE PLEK WAAR GESCHIEDENIS TOT LEVEN KOMT

Het ontvangstpaleis van de Koning

Midden in de hoofdstad staat het Koninklijk Paleis Amsterdam: het ontvangstpaleis van Koning Willem-Alexander. Het Paleis speelt een voorname rol tijdens staatsbezoeken en andere koninklijke ontvangsten, zoals de jaarlijkse nieuwjaarsrecepties, diners en prijsuitreikingen van de Erasmusprijs, Koninklijke Prijs voor Vrije Schilderkunst en de Prins Claus Prijs. Het is ook het decor van koninklijke huwelijken en troonswisselingen. Zo abdiceerde Koningin Beatrix in de Mozeszaal, waarna Willem-Alexander koning werd (2013). Wanneer er geen koninklijke ontvangsten zijn stelt Zijne Majesteit de Koning het Paleis zoveel mogelijk open voor het publiek. Binnen ontvouwt zich voor bezoekers bijna 380 jaar Nederlandse geschiedenis.

Het begin: een nieuw stadhuis voor Amsterdam

Het Paleis is een van de belangrijkste monumenten van Nederland. Het werd halverwege de zeventiende eeuw gebouwd als stadhuis van Amsterdam, vlak na de Nederlandse Opstand. De classicistische architectuur, uitbundige decoratie en verhalende symboliek waren bedoeld om indruk te maken. Amsterdam zette zichzelf met dit prestigieuze gebouw op de kaart als centrum van de wereld. Alle stedelijke instellingen waren er te vinden onder één dak: het stadsbestuur, de thesaurie en het stedelijk archief, maar ook de rechtbank, Wisselbank en assurantiekantoren. De architectuur van het Paleis en veel van de kunst herinneren aan de stadhuistijd, zoals het beeldhouwwerk van Artus Quellinus en zijn medewerkers en plafonddecoraties en schilderijen van Govert Flinck, Ferdinand Bol, Jan Lievens, Jacob Jordaens en Jacob de Wit.

Lodewijk Napoleon en de Franse tijd

Eind achttiende eeuw vonden er grote omwentelingen plaats. Met hulp van een Frans invasieleger stichtten Nederlandse revolutionairen (patriotten) de Bataafse Republiek. Het stadhuis van Amsterdam werd meerdere keren bestormd door burgers, de Nederlanden bezet door Napoleon Bonaparte. Nadat Napoleon zichzelf tot keizer had gekroond, benoemde hij zijn broer Lodewijk Napoleon in 1806 tot Koning van Holland. Lodewijk Napoleon transformeerde het stadhuis tot zijn paleis. Het gebouw was groot, beroemd en had de vorstelijke uitstraling die hij zocht. Bovendien moest hij in de belangrijkste handelsstad van het land zetelen.

Lodewijk Napoleon bracht zo het Franse hofleven naar Nederland. Het gebouw werd pijlsnel heringericht, gemeubileerd en gestoffeerd. Veel van de meubels in de keizerlijke empirestijl die toen werden meeverhuisd of gemaakt, zijn nu nog steeds in het Paleis te zien. De Franse tijd weerspiegelt in talloze stoelen, tafels, bedden, bureaus en kroonluchters. Ook het balkon aan de voorgevel is in opdracht van Lodewijk Napoleon aan het gebouw toegevoegd.

Koning Willem I en de Oranjes

Tussen 1810 en 1813 werden de Fransen verdreven en ontstond het huidige Koninkrijk Nederland. Op 2 december 1813 was de machtswissel een feit: Prins Willem Frederik van Oranje, de oudste zoon van de laatste stadhouder Willem V, werd in het Paleis uitgeroepen tot soeverein vorst. In 1815 vond zijn inhuldiging plaats als Koning Willem I. De Koning haastte zich om het Paleis aan de stad terug te geven, maar Amsterdam gaf het gebouw vrijwel meteen weer in bruikleen en zo bleven de Oranjevorsten het als ontvangstpaleis gebruiken. In 1936 verkocht de stad het gebouw aan de Staat, die het als eigenaar sindsdien ter beschikking stelt aan het staatshoofd, nu Koning Willem-Alexander.

De Oranjekoningen en -koninginnen hebben het paleisinterieur doorlopend verrijkt met meubels en kunstwerken uit de Koninklijke Verzamelingen. Nu te zien zijn familieportretten geschilderd door onder anderen Guillaume de Spinny, Lancelot Volders, Wybrand de Geest en Gerard van Honthorst. Ook bustes, serviezen, kroonluchters en klokken zijn in het interieur terug te vinden.

Open: een levendig Paleis

Zo is het Paleis een plek waar eeuwenoude en recente Nederlandse geschiedenis voelbaar is. Én waar nog altijd geschiedenis geschreven wordt, tijdens koninklijke ontvangsten en andere evenementen. Met het openstellen van het Paleis voor het publiek en een gevarieerd cultureel en maatschappelijk publiekprogramma maakt Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam geschiedenis, kunst en erfgoed betekenisvol in het heden. De Stichting is in 1978 opgericht door Koningin Juliana, met als doelstelling 'het Paleis een levendige publieke functie te doen vervullen en de geschiedenis ervan voor een breed publiek toegankelijk te maken'. Elk jaar organiseert de Stichting symposia, tentoonstellingen en speciale publieksactiviteiten. Het Paleis is daarnaast regulier te bezoeken met een gratis multimediatour, kindertour of rondleiding. Groepen scholieren en studenten kunnen aansluiten bij één van onze onderwijsprogramma's. Het gebouw inspireert mensen uit de hele wereld, van jong tot oud.

'Het Paleis staat midden in de samenleving en verbindt het verleden met het nu en de toekomst'.

'De Stichting stelt zich ten doel het Paleis een levendige publieke functie te doen vervullen en de geschiedenis ervan voor een breed publiek toegankelijk te maken, en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn'.

BEZOEKERS

JAARVERSLAG

2025

BEZOEKERS

HET PALEIS, EEN OPEN, LEVENDIGE EN INSPIRERENDE PLEK VOOR VELEN

Het Paleis is een uniek rijksmonument, een levendige plek die context geeft aan de ontwikkeling van de Nederlandse geschiedenis en identiteit. De Koning stelt zijn ontvangstpaleis zoveel mogelijk open. Bezoekers leren hier over de wording en verbeelding van Nederland en gaan met elkaar in gesprek over het gedeelde verleden. Het Paleis draagt zo bij aan verbinding in de Nederlandse samenleving en biedt ruimte aan iedereen. Daarom vinden we het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen het Paleis bezoeken.

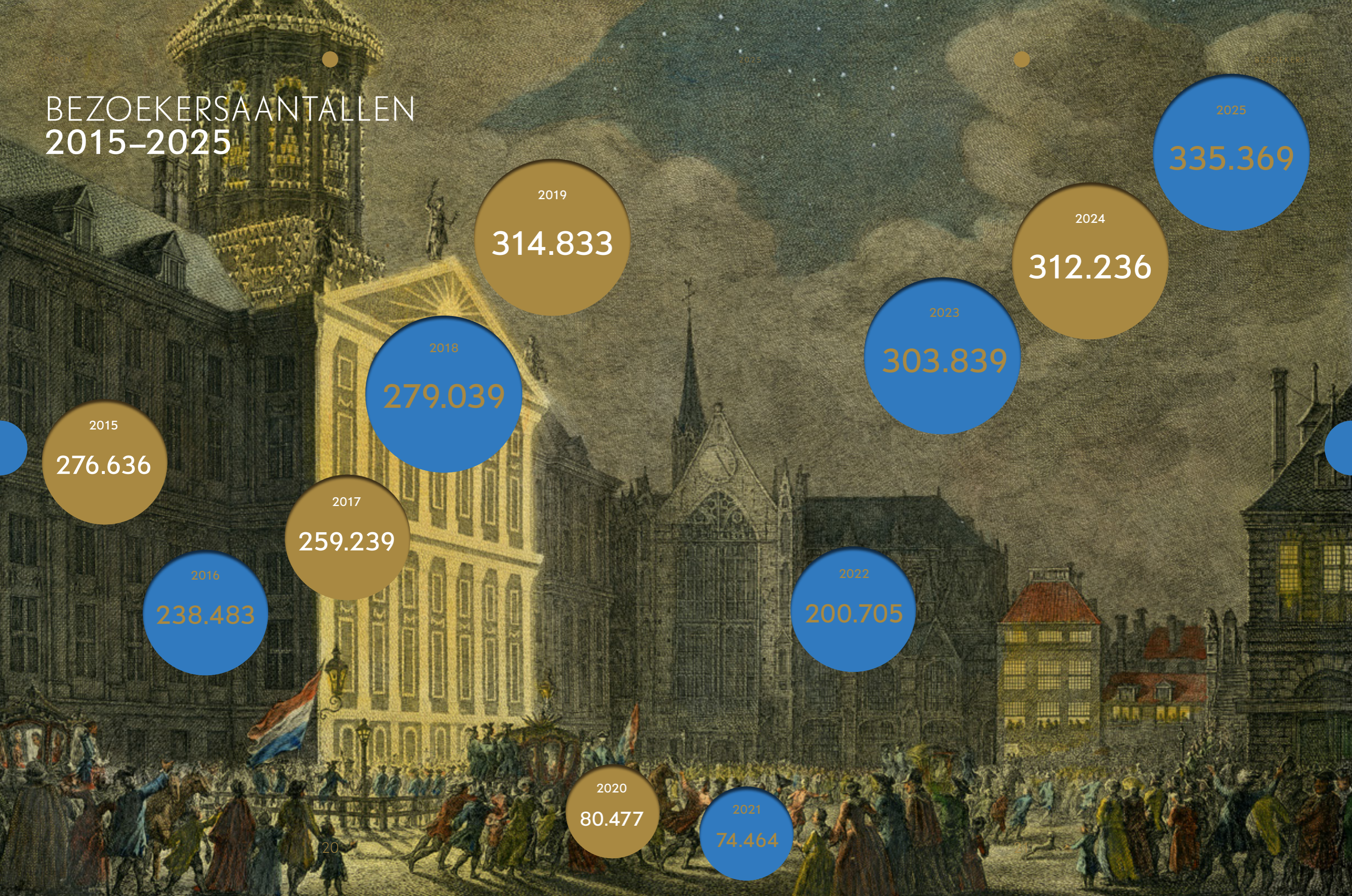
Meeste bezoekers ooit

2025 was een uitzonderlijk succesvol, inspirerend en betekenisvol jaar. Dankzij een samenloop van bijzondere gebeurtenissen, waaronder de spectaculaire Quellinus-zomertentoonstelling en het jubileumjaar Amsterdam750, en een reeks betekenisvolle culturele programma's en waardevolle nieuwe samenwerkingen, wist het Paleis zijn maatschappelijke en culturele rol te versterken. De afwisselende, maatschappelijk relevante en vaak actuele programmering met speciale activiteiten trok meer Nederlanders en ook meer Amsterdammers dan ooit naar het Paleis. Door de gastvrije ontvangst, persoonlijke benadering en meerstemmige verhalen voelden veel bezoekers zich welkom. De gratis audiotour in acht talen speelt daarbij een grote rol.

'HET PALEIS IS EEN ONTMOETINGSPLAATS WAAR GESCHIEDENIS, KUNST, ONDERWIJS EN SAMENLEVING ELKAAR VINDEN'.

BEZOEKERSAANTALLEN 2015-2025

2015
276.636

2016
238.483

2017
259.239

2018
279.039

2019
314.833

2020
80.477

2021
74.464

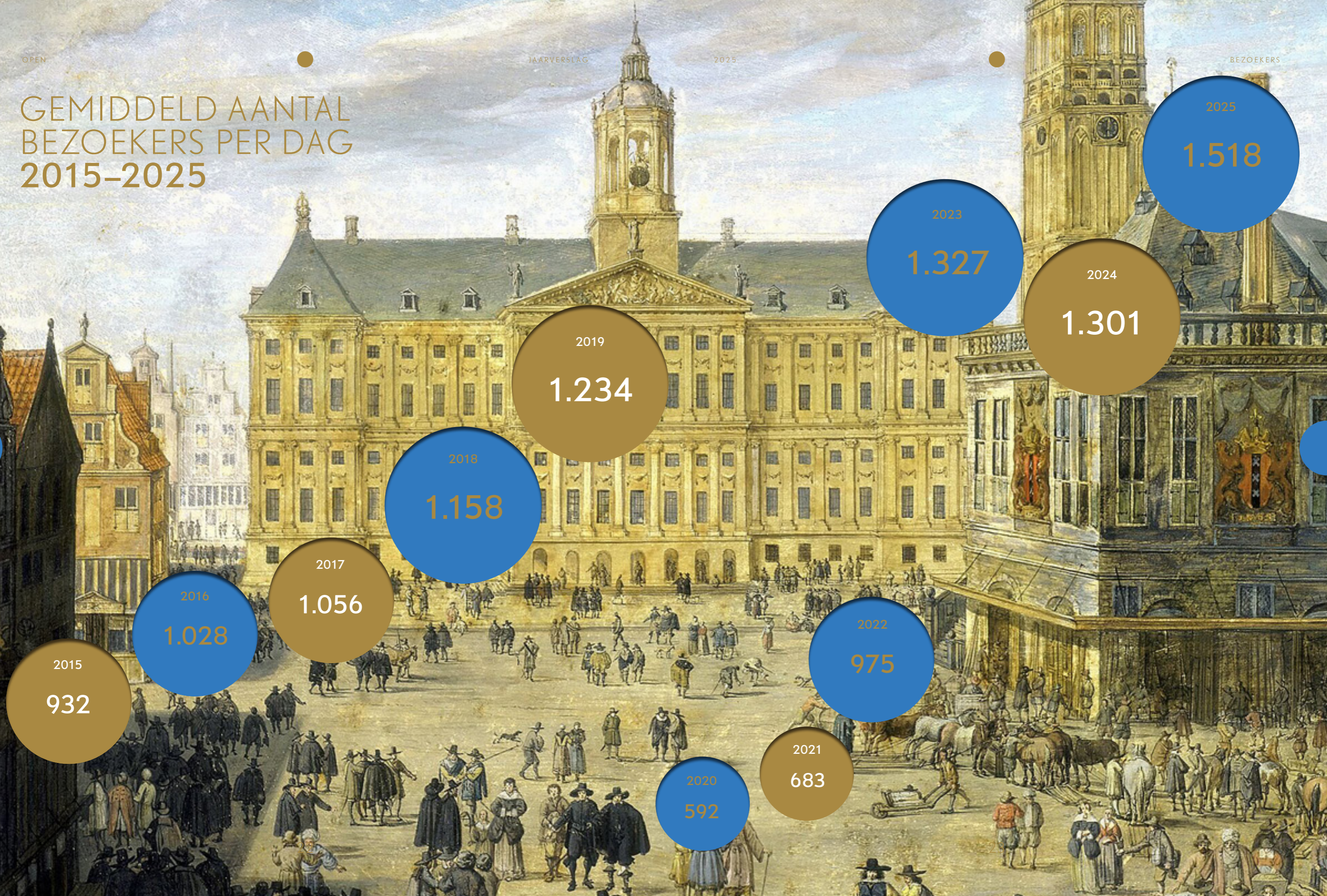
2022
200.705

2023
303.839

2024
312.236

2025
335.369

GEMIDDELD AANTAL BEZOEKERS PER DAG 2015-2025

2015
932

2016
1.028

2017
1.056

2018
1.158

2019
1.234

2020
592

2021
683

2022
975

2023
1.327

2024
1.301

2025
1.518

221

DAGEN GEOPEND

335.369

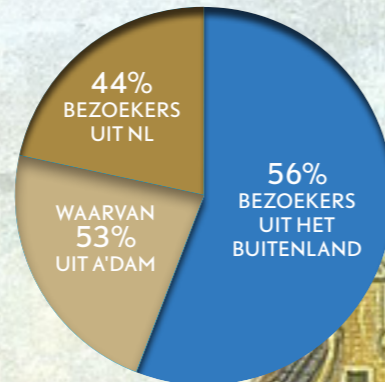
BEZOEKERS

1.518

GEMIDDELD AANTAL
BEZOEKERS PER DAG

+ 17% T.O.V. 2024

49.725

KINDEREN ONDER
18 JAAR

60.466

VOLWASSENEN MET
MUSEUMKAART

+ 40% T.O.V. 2024

1.676

BEZOEKERS MET
STADSPAS

23.471

STUDENTEN

+ 39% T.O.V. 2024

STIJGING BEZOEKERSAANTAL ZET DOOR!

Het Paleis ontving een recordaantal bezoekers van maar liefst 335.369 met 221 openstellingsdagen, een stijging van bijna 20% ten opzichte van 2024. De spraakmakende tentoonstelling *Artus Quellinus. Beeldhouwer van Amsterdam* droeg daar in hoge mate aan bij. Dat geldt ook voor de activiteiten in het kader van Amsterdam750.

Met 221 dagen was het Paleis in 2025 61% van het jaar geopend voor publiek. Er kwamen gemiddeld 1.518 bezoekers per dag. Een groei van 17% ten opzichte van 2024. Ter vergelijking: in 2024 waren we 240 dagen open, 66% van het jaar. In dat jaar ontving het Paleis 312.236 bezoekers, gemiddeld 1.301 bezoekers per dag.

In het Amsterdam750-jaar (27-10-2024-2025) is er extra aandacht besteed om Nederlanders en Amsterdammers uit te nodigen het Paleis te bezoeken. Met succes; van alle bezoekers kwam in 2025 56% uit het buitenland, wat een sterke groei van het Nederlandse bezoek betekende: 44%, een stijging van ruim 31% ten opzichte van vorig jaar. Het bezoek met de Museumkaart nam met een stijging van 40% ook sterk toe. *Artus Quellinus* trok 193.759 bezoekers, een absolute blockbuster.

In 2025 verwelkomde het Paleis 146.221 Nederlandse bezoekers, tegen 103.662 Nederlandse bezoekers in 2024. Daarvan kwam 53% uit Amsterdam, met het aantal 77.643 een ruime verdubbeling ten opzichte van 2024. Ter vergelijking: in 2024 was het buitenlandse bezoekerspercentage 67% en kwam 33% uit Nederland, waarvan 24% uit Amsterdam. Deze stijging van 123% heeft overduidelijk te maken met alles wat er rond Amsterdam750 plaatsvond, bijvoorbeeld de gratis openstellingsdagen.

In 2025 bezochten 49.725 kinderen onder de 18 jaar, 23.741 studenten (+39%) en 13.299 leerlingen in schoolverband (+18%) het Paleis.

Kinderen en jongeren tot 18 jaar hebben gratis toegang. Voor kinderen van 5 t/m 12 jaar zijn er twee gratis kinder-audiotours in het Nederlands en Engels.

Ze liepen er al vaak langs, maar waren nog niet binnen geweest. Toen het gezin op stap ging met de Museumkaart op zak, kwam opnieuw het Paleis in zicht. Dit keer vroegen de kinderen of ze naar binnen mochten.

'Een pareltje in de vaderlandse geschiedenis. Een bezoekje waard'.

- Instagram

BEZOEKER

SACHINTHA ABEYRATHNE UIT LONDEN

‘Eigenlijk is het Paleis een levend monument’.

De Engelse Sachintha Abeyrathne wist het zeker: wil je de Nederlandse geschiedenis en cultuur begrijpen, dan is een bezoek aan het Paleis een must. ‘Het is een van de belangrijkste toeristische attracties waar je meer te weten komt over Nederland, het Koningshuis en Amsterdam’.

Leren en ontdekken

‘Ik begon bij de historische tijdlijn en daarna bezocht ik de kamers. De informatie en hoe alles is georganiseerd maakten mij enthousiast om meer te leren en ontdekken over de Nederlandse geschiedenis en het Paleis. Ik kom zeker nog een keer’.

Sri Lanka

‘Ik kom oorspronkelijk uit Sri Lanka en kwam er hier achter hoe Nederland Azië en andere landen bestuurde. Van de koloniale geschiedenis wist ik wel iets, die maakte deel uit van mijn examens. Maar nu weet ik meer over Lodewijk Bonaparte en andere interessante onderwerpen, zoals hoe Nederland in zijn koloniën belastingen inde’.

Levend monument

‘Het is hier een belevenis. De schilderijen, de lichtinval, de meubels, ze vertellen de rijke geschiedenis van Nederland, steeds een ander verhaal. Of ze belichten een detail. Van lang geleden tot nu. Eigenlijk is het Paleis een levend monument. Een must-see en een onvergetelijke ervaring’.

PALEIS STUDIO

IN HET PALEIS
LEER JE MET PLEZIER
OVER CULTUUR VAN TOEN,
NU ÉN STRAKS

Onze educatieve programma's maken het verleden tastbaar, versterken het historisch besef, prikkelen de nieuwsgierigheid en vergroten de maatschappelijke betrokkenheid. Ook laten ze kinderen en jongeren kennismaken met erfgoed en cultuur in een inspirerende omgeving, met burgerschap als rode draad.

Ontdekken en ondernemen

Het Paleis heeft veel te bieden voor kinderen en jongeren. Naast aantrekkelijke, krachtige en op de curricula toegesneden educatieve programma's en rondleidingen is er van alles te ondernemen en ontdekken. Bijvoorbeeld wie er in het Paleis heeft gewoond of gewerkt, wat er allemaal met het gebouw is gebeurd of hoe een staatsbezoek verloopt. En welke sterren staan er op de vloer?

Betekenisvolle context en reflectie

Vanuit de oorspronkelijke functie als stadhuis tot de huidige rol binnen de constitutionele monarchie en democratische rechtsstaat, biedt het Paleis een betekenisvolle context om te reflecteren op maatschappelijke waarden, staatsinrichting en de rol van de burger. De educatieve programma's stimuleren burgerschapscompetenties zoals kritisch kijken, het leggen van historische en actuele verbanden, het voeren van dialoog en samenwerken. Door erfgoed actief te benaderen, worden leerlingen en studenten uitgenodigd om zich te verhouden tot het verleden én heden.

Burgerschap en vakmanschap als kernwaarden

Burgerschap en vakmanschap zijn de kernpijlers van het educatieve aanbod. Vakmanschap is zichtbaar in de architectuur, beeldhouwkunst, schilderkunst en het interieur van het Paleis, maar ook in de hedendaagse functie als ontvangstpaleis. Studenten krijgen inzicht in uiteenlopende vormen ervan: van koninklijke gastvrijheid en protocol tot restauratie, onderhoud van erfgoed, bloemschikken en koken. Nationaal erfgoed als het Paleis - dat bol staat van wijze lessen over goed bestuur - stimuleert studenten om samen te werken en na te denken over maatschappelijke waarden.

Groei en bereik onderwijs

In 2025 bezochten 13.229 leerlingen in schoolverband het Paleis, een stijging van 18%. Geheel in lijn om een breder en inclusiever onderwijspubliek te bereiken, is de groei vooral bij het primair onderwijs (po) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo) te zien: respectievelijk 126% en 176%. Hoewel het aantal voortgezet onder-

wijsleerlingen (vo) met -6% licht daalde, blijft het na correctie met het aantal openstellingsdagen stabiel. Ook kwamen 23.471 studenten naar het Paleis. Deze stijging van 39% is toe te schrijven aan de Quellinus-tentoonstelling. Er waren meer onderwijsrondleidingen: 562, een stijging van 16%.

De groei komt door de nieuwe onderwijsprogramma's die aansluiten op het curriculum van het po en mbo en ook door Amsterdam750. Het populaire educatieve programma *Paleis Mysteries* was voor het po gratis, terwijl het Paleis van 1 tot en met 5 september deelnam aan de Culturele introweek mbo, waarbij meer dan zestig Amsterdamse culturele instellingen hun deuren openen voor mbo-studenten. Zij leerden en ervoeren dat cultuur een integraal onderdeel van hun opleiding is, net als leven in de stad.

Onderwijsdoelgroepen en programmaontwikkeling

Het educatieve aanbod richt zich op een brede doelgroep: van po tot mbo, hoger beroepsonderwijs (hbo) en wetenschappelijk onderwijs (wo). Omdat het vo het Paleis al goed weet te vinden, ligt de focus bij de ontwikkeling van nieuwe programma's met name op het po en mbo. Tegelijkertijd blijft het vo een belangrijke doelgroep binnen het bestaande aanbod. De afgelopen jaren is het educatieve programma uitgebreid met interactieve onderdelen onder het motto 'kijken, doen en denken'.

BEKIJK HIER DE
ONDERWIJSPROGRAMMA'S:

BEZOEK LEERLINGEN 2020-2025

BEZOEK ONDERWIJS 2025

PALEISSTUDIO

De speciale educatieruimte PaleisStudio is een inspirerende leeromgeving voor mbo-studenten en andere onderwijsdoelgroepen. Vakmanschap en burgerschap komen er samen, reflectie op het gebouw staat er centraal. Geïnspireerd door het Paleis, de programmering, het interieur en soms de kleinste details maken studenten hedendaagse ontwerpen die aansluiten bij hun opleiding. Ook vinden er uiteenlopende activiteiten plaats, waaronder presentaties over buitenschools leren voor pabostudenten en een workshop social content maken voor jongeren.

Programma Studio Paleis

De PaleisStudio maakt deel uit van het programma *Studio Paleis*; mbo-studenten van opleidingen als Koken, Gastheerschap, Eventmanagement, Bloem & design, Meubelbouw en Bouwkunde werken er aan hun eindopdracht. De opdrachten sluiten aan bij deze interactieve rondleiding door het Paleis, gericht op vakspecifieke vaardigheden. Ook hier wordt vakmanschap expliciet verbonden aan burgerschap. Denk aan het samenstellen van een viergangenmenu voor een staatsbanket voor een zelfgekozen land.

Paleis Mysteries

De PaleisStudio is ook het sluitstuk van *Paleis Mysteries*. De po-leerlingen verzamelen tijdens deze interactieve ontdekkingstocht antwoorden op de vraag 'Wat laat jij achter in het Paleis voor kinderen over honderd jaar?' Ze lossen uitdagende puzzels op, ontdekken verborgen verhalen en leren onderweg over historische figuren en belangrijke gebeurtenissen. Zo schetsen ze een herkenbaar tijdsbeeld van 2025 en de jaren eromheen, bijvoorbeeld verwijzingen naar Roblox, TikTok, Minecraft en K-pop. Ook laten ze zien wat belangrijk is voor de toekomst, bijvoorbeeld vrede, vriendschap, dankbaarheid en buitenspelen.

Educatief en verbindend

Dit programma biedt meer dan alleen een geschiedenisles. Het benadrukt vaardigheden als samenwerken, observeren en analytisch denken. Leerlingen worden aangemoedigd om nieuwsgierig te zijn en om samen de mysteries op te lossen. Zo maken zij op een speelse en interactieve manier kennis met de rijke historie van het Paleis, van de stadhuisperiode tot het huidige ontvangst- en publiekspaleis.

Voor alle leerlingen

Het programma sluit aan bij de doelstelling om alle Amsterdamse leerlingen minimaal één keer in hun schoolcarrière het Paleis te laten bezoeken. Door de geschiedenis van het Paleis te koppelen aan die van Amsterdam, krijgen leerlingen een uniek en betekenisvol perspectief op hun eigen stad. De mysteries van het Paleis kunnen uiteraard ook door leerlingen van niet-Amsterdamse scholen opgelost worden.

IN GESPREK MET...

DYMAS VREEDE

MBO-STUDENT

‘ALS JE ZO EEN KANS
KRIJGT, NEEM HEM,
DAN KUN JE LATEN
ZIEN WAT JE KAN’.

Voor jonge talenten is het krijgen van kansen en ruimte voor ontwikkeling van groot belang. Leren in de praktijk is ook belangrijk. Dat geldt ook voor Dymas Vreede. Na een half jaar Hout- en Meubileringscollege bleek timmeren en alles wat daarbij hoort meer een hobby. Game-eventmanagement was ook niet voor hem weggelegd. In een tussenjaar ontdekte hij zijn passie: fotografie. Toen het Paleis hem polste voor een droomopdracht pakte hij die kans met beide handen aan.

Fotografie in de familie

‘Ik had nooit iets met fotografie, terwijl mijn oom altijd bezig is met de camera. Mijn tante ook, haar vader zit in de fotografie. Dus het zit wel in de familie. Ik mocht mijn ooms camera anderhalf jaar lenen en gebruikte hem vooral voor straatfotografie. Op een bakfiets door Amsterdam, met de camera op mijn borst. Toen besloot ik de Photographic Designer opleiding aan het Mediacollege te gaan volgen. Mijn eerste opdracht in de praktijk kreeg ik van mijn school via de MBO-Hub, het was voor het fotograferen van een ROC-diner’.

De Paleisopdracht

'Na het ROC-diner kreeg ik op een gegeven moment bericht op LinkedIn van iemand van het Paleis op de Dam. Eerst dacht ik: dat is een nepbericht, maar nee, de educator van de openstelling wilde me vragen als fotograaf om voorafgaand aan het staatsbanket foto's te maken in de Burgerzaal, voor educatieprogramma's. Echt een wow-moment, en een enorme kick. Ik hield het nog even stil, eerst zeker weten of het echt het Paleis was. Een e-mail maakte een einde aan die onzekerheid. Ik was zo enthousiast, dat ik meteen begon met de voorbereidingen.'

Vorbereiden

'Dat deed ik door te kijken naar video's van eerdere staatsbanketten, opletten hoe alles in elkaar zit, alles opschrijven, bijvoorbeeld in welke hoek je moet staan. En het bleek precies dezelfde opstelling te zijn, het enige wat ik nog nodig had was een ladder voor de "hoge" foto. Daarbij kreeg ik hulp van de beveiligers en paleismedewerkers. Dit is tot nu toe een van de meest gave opdrachten, heel bijzonder. Als je zo een kans krijgt, neem hem, dan kun je laten zien wat je kan. En je leert andere dingen dan op school. Na deze opdracht van het Paleis hoopte ik snel weer gevraagd te worden. En dat gebeurde!'

Vertrouwen

'Het Paleis heeft me vooral veel vertrouwen gegeven. In mijzelf, in mijn fotografie. Ik begon klein, maar het werd al snel steeds groter, dus schreef ik me ook in bij de KVK. Diverse opdrachtgevers en bedrijven benaderen mij nu, ze vragen me net als het Paleis zelfs terug. Zo mocht ik ook het jongerensymposium fotograferen. Een medestudent deed de AV, dat was superleuk. In de praktijk leer je zo veel.'

Wensopdracht

'Wat mijn wensopdracht is? De koning en koningin. Werken voor het Koninklijk Paleis is al een grote eer, maar ik heb het vertrouwen dat ik foto's van ze kan maken die ze nodig hebben, waar ze wat mee kunnen. Dat teruggevraagd worden door het Paleis is trouwens supergaaf, dan denk je...YES, ik mag weer!'

PROGRAMMERING

HET PALEIS, EEN HISTORISCHE SENSATIE IN HET HIER EN NU

De programmering van het Paleis is gelaagd, relevant en sluit aan bij het hier en nu. We presenteren de geschiedenis van Nederland, Amsterdam en het gebouw én zijn gebruikers vanuit verschillende perspectieven. Door het organiseren van tentoonstellingen, rondleidingen, symposia en activiteiten is het Paleis in 2025 opnieuw een platform geweest voor gesprekken, dialoog en discussies.

De meester en zijn werkplaats

The Master and his workshop

ZOMER- TENTOONSTELLING

...ten leverde
...og geen
...sterdamse
...sistenten
...rk?

...in gebakken klei
...de meester mee-
...cht bij Quellinus
...schetsen, waarin
...ngaf en zocht naar de
...er uitgewerkte modellen
...a aan de opdrachtgevers en
...ngezet naar groot formaat.

Quellinus supplied thousands of sculptures and decorative features for the town hall, in less than fifteen years. He must have had dozens of assistants at his workshop in Amsterdam. What was his work process?

Surviving models in fired clay give us the chance to look over his shoulder. We cannot get closer to Quellinus than in these rapidly fashioned 'sketches', in which he gave initial form to his ideas, seeking the best composition. More developed models would be presented to his clients and after they had given the green light, they would be reproduced on a

193.758
BEZOEKERS

18 JUNI -
27 OKTOBER

ARTUS QUELLINUS

BEELDHOUWER VAN AMSTERDAM

Goden en godinnen, symbolen, dieren en planten in honderden indrukwekkende sculpturen verbeeld. Topstukken uit nationale en internationale musea, kerken en particuliere collecties, zoals de Zingarella uit het Louvre, het levensgrote heiligenbeeld van Sint-Petrus uit de Antwerpse Sint-Andrieskerk en de indrukwekkende fontein met Pallas Athene uit Museum Kurhaus Kleve. Marmer, brons, geboetseerde terracotta's, putti's, bezoekers kwamen ogen tekort. De entourage van het Paleis versterkt de eigenzinnige stijl van de beeldhouwer over wie het in deze tentoonstelling gaat. Wie was die Antwerpenaar die veel werkte in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden?

Artus Quellinus behoort tot de beste en meest invloedrijke beeldhouwers van de zeventiende eeuw. Zonder overdrijving kan hij worden getypeerd als de Noord-Europese tegenhanger van Italiaanse tijdgenoten als Gian Lorenzo Bernini (1598-1680). De beelden van Quellinus hebben een directe, visuele kracht. Ze imponeren en ontroeren en na meer dan 350 jaar hebben ze nog niets aan zeggingskracht ingeboet. Toch was Quellinus bij het grote publiek onbekend. Met de spectaculaire tentoonstelling *Artus Quellinus. Beeldhouwer van Amsterdam* brachten Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam en het Rijksmuseum hier verandering in. Voor het eerst kon een breed publiek kennismaken met de befaamde Antwerpse beeldhouwer. Deze eerste overzichtstentoonstelling over Artus Quellinus vormde ook het spetterende sluitstuk van het jubileumjaar Amsterdam750.

Z.M. de Koning opende op 17 juni de tentoonstelling:

'Dit is de grootste expositie ooit op deze plek. Dat we dit hebben kunnen realiseren is mede te danken aan de samenwerking met het Rijksmuseum en aan bruikleengevers uit binnen- en buitenland. Het resultaat – zoals u straks zult zien – is verbluffend.

Meer dan honderd topstukken van de "meester van het levend marmer" Quellinus, verzameld in het Koninklijk Paleis Amsterdam, zijn grootste Gesamtkunstwerk.

"Beeldhouwer van Amsterdam". Die titel droeg Quellinus met trots. Deze unieke tentoonstelling is ons geschenk aan de stad die dit jaar zijn 750-jarig bestaan viert. En tegelijk ook een eerbetoon aan de verbinding met de Zuidelijke Nederlanden – met name Antwerpen – waaraan Amsterdam zoveel te danken heeft.

Hier sta je oog in oog met de geschiedenis en voel je dat je daar zelf deel van uitmaakt. Dit gebouw in het hart van de stad is altijd een bruisende plek van ontmoeting en culturele verbinding geweest. En dat zal het blijven!

Langgekoesterde wens

Zowel bij het Paleis als het Rijksmuseum was deze tentoonstelling al jaren een wens. Waar het Paleis met het 'nagelvaste' beeldhouwwerk het magnum opus van Artus Quellinus in huis heeft, waaronder de Vierschaar en sculpturen in de Burgerzaal en Galerijen, beheert het Rijksmuseum de grootste collectie roerende kunstwerken van de meester en zijn tijdgenoten. Hoogtepunten in de Rijksmuseumcollectie zijn bijvoorbeeld de imposante marmeren portretbustes van Amsterdamse burgemeesters, zoals die van Andries de Graeff (1611-1678). Zijn marmeren evenbeeld keerde met de tentoonstelling voor even terug in het gebouw dat hij zelf mede liet ontwerpen. De collectie omvat daarnaast een groot aantal schetsen en modellen in terracotta in gezamenlijk beheer met het Amsterdam Museum, die Quellinus maakte als voorstudies of toonmodellen voor zijn werk. Een ruime selectie van de kleimodellen was in de tentoonstelling te zien. En zeer bijzonder: drie beelden die nu zijn toegeschreven aan Quellinus; de terracotta *Hercules en de Nemeïsche Leeuw* (Rubenshuis), het ivoren reliëf *Dansende en musicerende kinderbacchanten* (particuliere collectie) en een kleimodel voor de kop van de riviergod Amstel in de Vierschaar (Rijksmuseum).

Samenwerking

De verwevenheid van de collecties en kennis van het Koninklijk Paleis met het Rijksmuseum is uniek en vormde een solide basis voor de samenwerking. De wetenschappelijke expertise op het gebied van sculptuur vanuit het Rijksmuseum kwam samen met de inhoudelijke en logistieke kennis van het stadhuisgebouw van het Paleis. Het Paleisteam leidde de organisatie van de tentoonstelling, het Rijksmuseum was eindverantwoordelijk voor de publicatie. Het Rijksmuseum trad tevens op als de grootste bruikleengever met bijna de helft van de getoonde 109 objecten. Het resultaat mocht er wezen, een eenmalig, internationaal project waarin Quellinus' beeldhouwwerk in het voormalige stadhuis en de objecten uit het Rijksmuseum samen werden gebracht met bijzondere bruiklenen uit toonaangevende museale, kerkelijke en particuliere collecties, waaronder topstukken die zelden of nooit eerder in Nederland te zien waren.

De tentoonstelling is mede mogelijk gemaakt door het Mondriaan Fonds, de Don Quixote Foundation, de Vlaamse overheid, Zabawas, het Cultuurfonds, het Bert en Joos Mastenbroek Fonds/Rijksmuseum Fonds en door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een indenniteitsgarantie toegekend.

BEKIJK HIER
DE MINI-DOCU:

IN GESPREK MET...

RUDI MANNAERTS

PASTOOR SINT-ANDRIESPAROCHIE ANTWERPEN

‘Voor het vooruitschrijdend inzicht van de kunstgeschiedenis bestaat er bijna geen betere stimulans dan een overzichtstentoonstelling van een kunstenaar. Een bijdrage te mogen leveren aan zo’n prestigieuze tentoonstelling over Quellinus, bovendien oud-parochiaan van Sint-Andries, was dan ook voor onze parochiegemeenschap en voor mij als pastoor en kunsthistoricus, in de volle zin van de zegswijze - een eer en een genoegen.

Bovendien konden we hiermee tastbaar gestalte geven aan de goede buurschap tussen de steden Antwerpen en Amsterdam, en bij uitbreiding tussen de beide naties en koningshuizen. Gezien onderlinge rivaliteit de scheidingswand tussen Noord en Zuid alleen maar verhoogd heeft, leek het ons bij een dergelijke uitzonderlijke culturele gelegenheid des te meer aangewezen om ons een goede buur te tonen en aan de vraag van onze Noorderburen tegemoet te komen.

Eerlijkheid gebiedt ons toe te geven dat enig eigenbelang ook niet vreemd was aan de beslissing tot de bruikleen. Zo Amsterdam erkent waar het toentertijd voor zijn meest iconische huis de mosterd haalde, dan mocht het topwerk van de Sint-Andrieskerk fungeren als uithangbord van Antwerpen als thuishaven van de artiest. En – jawel – wat blijkt? De Sint-Andrieskerk mocht reeds bezoekers uit Nederland verwelkomen op zoek naar de biotoop van het Sint-Petrusbeeld. Missie voltooid, of hoort u liever ‘Mission accomplished?’

PUBLICATIE

Bij de tentoonstelling verscheen een rijk geïllustreerd publieksboek (NL/EN) over Artus Quellinus, een uitgave van het Rijksmuseum (nai010 uitgevers) onder redactie van gastconservator Bieke van der Mark. Het boek is de nieuwe nulmeting van Quellinus' oeuvre en sluit naadloos aan bij actueel kunsthistorisch en materiaal-technisch onderzoek over zijn leven, werk en atelierpraktijk, met name voortkomend uit het onderzoeksproject *Quellinus at Work* van het Rijksmuseum.

De publicatie is mede mogelijk gemaakt door Stichting Pruikenburg Fonds, het Charema Fonds voor geschiedenis en kunst via het Cultuurfonds en het Bert en Joos Mastenbroek Fonds/Rijksmuseum Fonds.

'Het Atlas-beeld is niet weg te denken uit Amsterdam, terwijl zijn maker vergeten is. Totaal onterecht, laat deze expo zien'.

– Mariëtte Haveman,
de Volkskrant,
14 juli 2025

52

RANDPROGRAMMERING

Kijk en ontdek

Kunsthistoricus Bram van Leuven nam studenten van Universiteit Utrecht mee: 'De tentoonstelling heeft tot veel interessante discussies geleid'. Isabella Lores-Chavez, assistent conservator van Fine Arts Museums in San Francisco: 'I loved it! What a perfect project for that space. It was so fun to compare the terra cottas to the finished product in situ'.

Het educatieve aanbod rond de tentoonstelling richtte zich op actief kijken, het stimuleren van verwondering en het verdiepen van het begrip van Quellinus' vakmanschap bij uiteenlopende doelgroepen – van gezinnen en individuele bezoekers tot studenten en specialisten. Zo waren er verspreid in de tentoonstelling zes 'Kijk en Ontdek'-kubussen die via gobo-projectors licht wierpen op een detail van de decoratie, corresponderend met een kijkopdracht. Ook was er een gratis Kijkwijzer over de symboliek van het beeldprogramma in het Paleis, het 'Universum van Amsterdam'.

Rondleidingen

Gedurende de tentoonstellingsperiode boden we elke zondag gratis instaprondleidingen aan. In totaal vonden er negentien plaats, waaraan ongeveer 380 bezoekers deelnamen. Actief rondkijken stond centraal: bezoekers werden uitgedaagd om met aandacht te kijken naar onder andere houding, expressie en stofuitdrukking in het beeldhouwwerk om zo de hand van de 'meester van het levend marmer' te ontdekken. Daarnaast verzorgden Paleisgidsen 77 Quellinusrondleidingen voor particuliere groepen, terwijl externe gidsen nog eens zestig rondleidingen gaven. De tentoonstellingsconservatoren gaven meer dan dertig rondleidingen aan collega's en vakgenoten.

53

Dieren spotten in het Paleis

In het beeldhouwwerk in en om het Paleis zijn honderden dieren te ontdekken. Grote en kleine, van vogels tot vissen, van aapjes tot eekhoorns, van leeuwen tot wolven en zelfs een krokodil, Quellinus had duidelijk een zwak voor dieren. Speciaal voor kinderen (5+) en hun (groot)ouders was er daarom het familiespoor *Dieren spotten in het Paleis (Spotting Animals in the Palace)*. Met een gratis mee te nemen kijkboekje vol kijk- en doe-opdrachten gingen gezinnen samen op ontdekkingsstocht. Door aandachtig te kijken, dieren met elkaar te vergelijken en er samen over in gesprek te gaan, ontstond een vorm van ‘family learning’, waarbij jong en oud op speelse wijze meer ontdekten over de beeldhouwwerken én over het meesterschap van Artus Quellinus. De opdrachten maakten het Paleis toegankelijk voor een jonge doelgroep, zonder concessies te doen aan de artistieke inhoud.

25.306

kinderen en jongeren
(t/m 17 jaar) bezochten
het Paleis in de
tentoonstellingsperiode.

Quellijnstraat

In de slotweek van de tentoonstelling kregen bewoners van de Quellijnstraat in de Amsterdamse wijk De Pijp gratis toegang: een actie met een knipoog. Zo konden zij kennismaken met de naamgever van hun straat. Deze actie werd enthousiast ontvangen. Zestig Quellijnstraatbewoners bezochten de tentoonstelling. Op maandag 20 oktober stond mevrouw Van der Sluis als eerste en stipt om tien uur 's morgens voor de Paleisdeur. Een weliswaar kleine, maar mooie manier om de verbinding tussen stad, geschiedenis en bewoners te vieren.

Oktober tekenmaand

‘Met een potlood in de hand zie je meer’ was het motto van de Quellinus-tekenmaand in het Paleis. Op zaterdag en zondag en tijdens de herfstvakantie was een tekencoach aanwezig die bezoekers begeleidde en vragen beantwoordde. Bezoekers konden hun eigen materiaal meenemen en/of een speciale gratis *Tekengids* ophalen bij de audiotourbalie.

De tekenmaand trok een breed publiek – van nieuwsgierige beginners tot ervaren tekenaars – dat op een laagdrempelige en actieve manier kunst kon ervaren. Door te tekenen ontstaat verdieping door observatie: deelnemers ontwikkelen een scherpere blik en een beter begrip van Quellinus’ techniek en expressie. Het succes van de tekenmaand voedde de intentie om deze activiteit vast op te nemen in de Paleisprogrammering.

IN GESPREK MET...

LIESBETH VAN NOORTWIJK & JELENA STEFANOVIC

TENTOONSTELLINGSMAKERS

Ga er maar aanstaan. Honderden beelden, tientallen bruikleengevers, diverse verhaallijnen en als tentoonstellingsruimte een zeventiende-eeuws Paleis. Tentoonstellingsconservator Liesbeth van Noortwijk en eigenaar-oprichter van designstudio OTW Jelena Stefanovic stonden samen met het team Openstelling Koninklijke Paleizen voor een gigantische maar ook geweldige klus: het verwoorden, verbeelden en vormgeven van het leven en werk van de beeldhouwer Artus Quellinus. Dat was nog niet eerder gebeurd. Het resultaat was verbluffend. Maar hoe begin je aan zo'n project? Waar moet je aan denken, hoe krijg je zware marmeren beelden het Paleis in? Wie en wat heb je allemaal nodig? Een gesprek met twee bevlogen professionals.

JELENA: 'EEN MEESTERWERK IN EEN KERK KENNEN WE WEL, MAAR EENTJE IN EEN STADHUIS HEEFT EEN HEEL ANDERE BETEKENIS'.

Het begin

Liesbeth: 'Je bedenkt eerst het verhaal, de lijnen. Vooral wat er te zien is of moet zijn. Daarna bepaal je wat en wie je daarvoor nodig hebt. En inlezen, kijken. Luisteren naar de collega's van het Paleis, die weten wat er werkt in het gebouw. En informatie delen met het Rijksmuseum, daar werken experts die zich al jaren hebben verdiept in Quellinus. De kennis en expertise van kunsthistoricus en onderzoeker van het Rijksmuseum, Bieke van der Mark was onmisbaar. Zij is echt een Quellinus-specialist en bij de tentoonstelling betrokken als gastconservator. Samen selecteerden we uit een te lange wensenlijst de bruiklenen. Dat betekende kiezen, wat is nodig voor het verhaal'.
Jelena: 'Voor mij begint het als die keuzes min of meer al zijn gemaakt. Vormgeven is een heel ander proces, maar je moet je ook verdiepen in de objecten, de ruimte, in die wensenlijst. Dus toch ook een verkenning, research, de wensen afstemmen op de beperkingen. Van belang is greep krijgen op het verhaal, begrijpen waarover het gaat. Anders kan ik het niet vertalen'.

Verhaal

Liesbeth: 'Dit was de allereerste overzichtstentoonstelling van deze kunstenaar, waarin we Quellinus' werk en leven op z'n best en op z'n mooist en in zijn volle breedte wilden laten zien, ofwel de veelzijdigheid van zijn oeuvre en loopbaan, van het begin tot het einde. Zodat de bezoekers zijn keuzes kunnen begrijpen en zien hoe hij zijn bijzondere eigen stijl heeft ontwikkeld. Voordeel is dat Artus zelf een enorme verhalenverteller was met beelden. Een kunstenaar die ontzettend goed en met plezier kijkt naar details van mensen, dieren en planten. We wilden dat kijkplezier overbrengen. Het ging ook over zijn impact op de beeldhouwkunst van zijn tijd. Vandaar dat we ook werk van enkele navolgers lieten zien'.

De tentoonstellingsruimte

Liesbeth: 'Wat natuurlijk vanaf het begin meespeelde, is de plek, het gebouw. Dat is een kunstwerk op zichzelf. Het meesterwerk van Quellinus, waarin de tentoonstelling verhaal en vorm krijgt. Dat is in museumzalen wel anders, die zijn soms helemaal leeg. Daar kan alles. In het Paleis is dat uitgesloten. De plek is niet zomaar een podium, het Paleis doet mee'.

Jelena: 'Dit houdt in dat je niet alles mag "aanraken". Er zijn constructies nodig, de objecten zijn zwaar of kwetsbaar, het ontwerpen is dus veel ingewikkelder dan in zo'n lege white cube'.

Buitenlandse bruiklenen

Liesbeth: 'Beelden uit het buitenland maakten het verschil. Bijvoorbeeld Pallas Athene, het grote fonteinbeeld, een echte blikvanger. Artus maakte het spektakelstuk aan het eind van zijn carrière. Maar omvang was niet doorslaggevend. Neem het kleine terracotta beeld van Simson en Delila. We hadden al veel terracotta beelden, maar dit wilden we echt hebben, uit Artus' begintijd. Hij stond onder invloed van Rubens, maar liet al zien dat hij een eigen stijl heeft. Aanvankelijk vond het Berlijnse museum het te kwetsbaar om uit te lenen, maar gelukkig is het gelukt, waar we het museum zeer dankbaar voor zijn'.

Zware beelden

Liesbeth: 'Voor het transport en de plaatsing van de enorme beelden was een plan van aanpak nodig. Hoe haal je die het ene gebouw uit en breng je die het andere in? Voor Pallas moest in Kleef het dak geopend worden en daarna werd het beeld met een enorme kraan uit én over het museum gehesen. Hier ging Pallas vanaf de Dam over het dak van het Paleis naar de binnenplaats en landde met precisie op een steiger. En ja, er moest een raam van de Burgerzaal uit. Er gaan dus heel veel voorbereidingen en afstemming aan vooraf. En het is spannend. Gelukkig zit er veel kennis, expertise en ervaring bij het Paleisteam'.

Jelena: 'De plekken waar dergelijke zware voorwerpen komen te staan moeten die ook kunnen dragen. Schilderijen kunnen ook zwaar zijn, maar die zijn meer hanterbaar. Zo'n enorm marmeren beeld is een andere tak van sport. Het moet ook allemaal veilig zijn, zowel voor de inrichters als de bezoekers. Overigens zijn de beperkingen ook prettig, ze helpen om helderheid te krijgen en te bepalen waar de prioriteiten liggen. Zonder grenzen kun je verdwalen in allerlei mogelijkheden. Zo konden sommige beelden maar op één plek staan. Dat zijn ankerpunten waar je omheen kunt werken. Enerzijds is het verhaal bepalend, anderzijds de fysieke mogelijkheden: hoe breed is een doorgang, is de nis groot genoeg?'

Bezoekerservaring

Jelena: 'Bezoekers ervaren een tentoonstelling. Sommige prachtige objecten hebben misschien geen context nodig, maar met een verhaal neem je mensen mee. Het is een wisselwerking tussen inhoud en ontwerp, de vorm is het verhaal. Ook belangrijk: het ontwerp is eigentijds, het moet iets bieden aan het publiek, want al gaat het om zeventiende-eeuwse beelden, we tonen ze in het nu en mensen kijken ernaar vanuit dat nu. Door de gebruikte materialen en een strakke vormgeving is dat gelukt'.

Liesbeth: 'De verrassing dat dit allemaal in Amsterdam en in het Paleis te zien was, dat is onderdeel van de ervaring. En dat mensen echt iets beleefden, dat ze zich lieten meenemen, overtuigd raakten van Quellinus' belang, doordat ze het met eigen ogen konden zien'.

Balans, vorm en inhoud

Liesbeth: 'Deze tentoonstelling maakte duidelijk hoe vorm en inhoud elkaar kunnen aanvullen en versterken. Bij een goede tentoonstelling komen ze volledig samen'.

Jelena: 'Je kunt niet ontwerpen zonder inhoud. Er moet een noodzaak zijn om ruimtelijk in te grijpen, en die noodzaak komt voort uit hoe je een verhaal wilt vertellen, welke sfeer je wilt creëren. Dat is voor mij een basisprincipe bij het ontwerpen'.

Liesbeth: 'Een ontwerp voor een tentoonstelling met beeldhouwwerken vraagt om een andere benadering dan een schilderijtentoonstelling. Je kunt een beeld zo plaatsen dat het uitnodigt om van een bepaalde kant ernaar te kijken. Dat merk je al doende, zelfs tijdens het inrichten. De manier waarop een beeld is geplaatst, stuurt de blik van de bezoeker'.

Jelena: 'Uiteindelijk is het een wisselwerking. Een goed voorbeeld is het gebruik van aluminium, net als marmer met de hand bewerkt en een eerlijk materiaal. Het klopte. Hoe het eruitzag, hoe het was neergezet, de selectie van beelden die op precies de juiste plekken terechtkwamen, het was een geheel. Het voelde alsof we het werk terugbrachten naar zijn oorspronkelijke context, naar zijn grote kracht'.

LIESBETH: 'IK HOORDE VAAK: "HET KLOPT, HET IS ALSOF HET HIER THUISHOORT". BIJNA EEN SAMENVATTING VAN WAT WE WILDEN BEREIKEN'.

AMSTERDAM 750 JAAR

AMSTERDAM 750

27 oktober 1275. Graaf Floris V verleent 'de mensen bij de dam in de Amstel' tolvrijstelling in het graafschap Holland. Het is de eerste schriftelijke vermelding van Amstelledamme wat later Amsterdam zou gaan heten. Daarom vierden we vanaf 27 oktober 2024 tot de daadwerkelijke verjaardag twaalf maanden later het 750-jarige bestaan van de hoofdstad. Het Paleis organiseerde een bruisend programma vol activiteiten voor Amsterdammers en alle andere Nederlanders. In totaal hebben we 77.643 (oud-) Amsterdammers gastvrij mogen verwelkomen, een mooie groei van 123% ten opzichte van het jaar daar voor.

Februari gratis open voor Amsterdammers

Gedurende de hele maand februari konden geboren of getogen Amsterdammers het Paleis gratis bezoeken, een ideale gelegenheid voor een laagdrempelig kennismakingsbezoek of een bijzonder weerzien. Deze actie werd breed onder de aandacht gebracht via lokale media, zoals Amsterdamse buurtkranten en de *Gemeentekrant Amsterdam*. De belangstelling was groot, de vrijkaarten waren zeer gewild. Om aan de hoge vraag te voldoen, werden in de loop van de maand extra vrijkaarten beschikbaar gesteld. Geannuleerde tickets kwamen opnieuw vrij en in de weekenden bleef het Paleis een uur langer open. In totaal bezochten deze maand maar liefst 18.464 (oud) Amsterdammers gratis het Paleis. De reacties waren zeer enthousiast. Ook voor de publieksmedewerkers was het een bijzondere maand. Zij genoten zichtbaar van het enthousiasme en het plezier waarmee Amsterdammers het Paleis bezochten.

ken, een ideale gelegenheid voor een laagdrempelig kennismakingsbezoek of een bijzonder weerzien. Deze actie werd breed onder de aandacht gebracht via lokale media, zoals Amsterdamse buurtkranten en de *Gemeentekrant Amsterdam*. De belangstelling was groot, de vrijkaarten waren zeer gewild. Om aan de hoge vraag te voldoen, werden in de loop van de maand extra vrijkaarten beschikbaar gesteld. Geannuleerde tickets kwamen opnieuw vrij en in de weekenden bleef het Paleis een uur langer open. In totaal bezochten deze maand maar liefst 18.464 (oud) Amsterdammers gratis het Paleis. De reacties waren zeer enthousiast. Ook voor de publieksmedewerkers was het een bijzondere maand. Zij genoten zichtbaar van het enthousiasme en het plezier waarmee Amsterdammers het Paleis bezochten.

Gratis toegang Koninklijk Paleis voor Amsterdammers

Gratis toegang Koninklijk Paleis voor Amsterdammers

Jongerensymposium 'Trots op je stad' i.s.m. Young Impact

Oktober tekenmaand

Opening Paleis Mysteries i.s.m. Sherlocked

Opening Quellinus-tentoonstelling i.s.m. Rijksmuseum

Gratis toegang voor bewoners Quellijnstraat

Mokumtour – multimediatour i.s.m. Ommetje met Tom, met dank aan AT5

Paleis Mysteries i.s.m. Scherlocked – voor scholieren (PO)

Quellinus i.s.m. Rijksmuseum

Lancering Mokumtour

Paleissymposium Amsterdam 750 years: The Past, Present and Future of a Free City

Feestelijke finale Quellinus-tentoonstelling

MOKUMAUDIOTOUR

Bezoekers konden gratis een nieuwe multimediatour volgen. De Mokumaudiotour is ontwikkeld in samenwerking met Ommetje met Tom. Tom en Josephine Jongbloed, bekend van hun populaire wandelingen door Amsterdam en hun gelijknamige Instagramaccount, leiden bezoekers langs de zalen en kamers van het Paleis en brengen de geschiedenis tot leven. De spin-off was ook in de maanden daarna groot, omdat in de communicatie mede was ingezet op de boodschap dat het Paleis altijd gratis toegankelijk is met een Stadspas, Museumkaart én voor bezoekers tot en met 17 jaar.

'Wist je dat er ooit een paleis zou worden gebouwd in de Plantagebuurt? En dat Lodewijk Napoleon de cellen onder in het Paleis heeft omgebouwd tot wijnkelders?'

– Tom en Josephine Jongbloed

PALEIS MYSTERIES

De interactieve puzzeltocht *Paleis Mysteries* werd het hele jubileumjaar gratis aangeboden aan het Amsterdamse primair onderwijs. Veel scholen kwamen hier enthousiast op af.

JONGERENSYMPOSIUM 'TROTS OP JE STAD' I.S.M. YOUNG IMPACT

Op 21 mei organiseerde het Paleis in samenwerking met Young Impact en in het kader van Amsterdam750 een succesvol jongerensymposium voor honderd jongeren (15-18 jaar) uit het Amsterdamse (speciaal) voortgezet onderwijs en het mbo. Het vond plaats in de Burgerzaal en de stijlkamers van het Paleis en bracht jongeren samen rondom thema's als burgerschap, creativiteit en maatschappelijke verandering.

De dag werd geopend door Femke Halsema. De burgemeester van Amsterdam en voorzitter van Stichting Koninklijk Paleis riep de jongeren op hun stem te laten horen en de wereld niet in hun eentje te dragen (zoals Atlas), maar elkaar te steunen. En na te denken over hoe hun ideale stad er in de toekomst uitziet, wat een stad nodig heeft. Zangeres Trijntje Oosterhuis verzorgde een workshop over het gebruik van je stem en het durven innemen van ruimte: hoe geef je klank aan wat jij belangrijk vindt? Dichter Jesse Laport sloot het symposium af met een poëtische reflectie op de dag: Ode aan Amsterdam.

*Als Atlas de wereld draagt;
wie draagt er dan Atlas?
Femke die vroeg het aan
de kop van haar aftrap*

*het antwoord was: jullie
die dragen de aarde
de toekomst van Mokum
die vindt hier zijn waarde (...)*

*de stad is al eeuwen
zo jong en zo oud
en jij hebt haar toekomst
zorg dat zij jou ook houdt*

Het symposium bood jongeren een betekenisvolle mogelijkheid om zich te uiten binnen een historische context en verbond cultureel erfgoed aan maatschappelijke betrokkenheid. In de Paleiszalen werkten zij in interactieve workshops hun ideeën uit, onder meer via LEGO® Serious Play en spelvormen als Monopoly. Wat zijn de oplossingen voor actuele maatschappelijke vraagstukken die voor hen belangrijk zijn, zoals mentale gezondheid, vergroening van de stad en ruimte voor diversiteit en ontmoetingen? Een duidelijke rode draad was de behoefte aan verbinding. Eén van de ideeën, de verbindende verhalenbankjes van Guusje Overbeeke, werd geselecteerd voor realisatie en eind 2025 uitgevoerd in het Amsterdamse Vondelpark.

BEKIJK HIER
DE VIDEO:

GRATIS OPEN VOOR AMSTERDAMMERS!

Boet Jacobs, Neomi van der Wieken, Eline Borghouts en Julia van der Hoeven

Vier jonge Amsterdammers liepen langs een 'oud' Paleis. Boet was al eens binnen geweest, maar Neomi nog niet: 'Ik wist niet dat het kon, net als Eline en Julia. Maar Boet zei we gaan naar binnen. We vonden het meteen heel mooi, ik was zelfs een beetje in shock. Vooral Atlas en de vloer vielen op, maar dat doen eigenlijk alle beelden. We zouden een bezoek zeker aanraden!'

Linda Haaren en Sylvia Maas

Linda woont al vanaf haar zeventiende in Amsterdam, maar was nog nooit in het Paleis geweest: 'Het is eigenlijk raar. Dat je hier woont, shopt en altijd naar het Paleis kijkt, maar het niet vanbinnen hebt gezien. Paleizen en kastelen bezoeken doe je wel in het buitenland, maar kennelijk niet in eigen land. De gratis openstelling was én een reden om te gaan én een cadeautje'.

Haar schoolvriendin van de Academie Sylvia was mee.

Linda: 'Het is een heel mooi paleis. Wat mij opvalt, is dat het toch relatief eenvoudig is, geen patserige gouden bedoeningen, dus dat vind ik heel mooi'.

De dames Stelten, Van der Poel en Koppedraaijer

'Het was voor mij zeker 25 à 30 jaar geleden dat ik in het Paleis ben geweest. Het is gigantisch, en bedenk je hoe ze dit hebben moeten bouwen, toen. En dat dit als een stadhuis is begonnen, prachtig allemaal'.

Loraine en kind

Loraine vindt het Paleis geen plek waar je zomaar naar binnengaat, maar ze wilde het als Amsterdammer toch een keer doen: 'Als je binnenkomt ziet het er heel mooi uit, heel chique. Dat grote plafond met al die tekens, alle beelden en schilderijen. Ik ken geen andere plek als dit Paleis dat je zo makkelijk kunt bezoeken'.

ROND-
LEIDINGEN

Livestreamrondleidingen

In 2025 namen ongeveer 350 ouderen met een zorgbehoefte deel aan een rondleiding door het Paleis via een livestream, rechtstreeks uitgezonden naar hun zorginstelling. Voor veel bewoners is een fysiek bezoek vanwege hun zorgvraag niet mogelijk; de livestreams boden een laagdrempelig en waardevol alternatief. De rondleidingen werden verzorgd door Paleisgidsen in samenwerking met VindiQu, dat livestreams op maat faciliteert voor zorginstellingen. Tijdens de uitzending was er ruimte voor persoonlijke interactie tussen gids en deelnemers, waardoor zij actief betrokken werden bij het bezoek.

'Het was geweldig om in het Paleis op de Dam rond te kijken en te leren over allerlei details van de rondleidster. Het is wonderlijk dat dit tegenwoordig op deze manier kan'.

– Bewoonster Domus Valuas, locatie Holland (Baarn)

Sporen van Slavernij

Op 1 juli 2025 – Keti Koti – waren er in het hele Koninkrijk activiteiten en evenementen rondom herdenken en vieren van de feitelijke afschaffing van de slavernij en de doorwerking daarvan in levens van mensen. Op deze dag zijn in het Paleis gratis speciale Sporen van Slavernij-rondleidingen aangeboden, ontwikkeld met Black Heritage Tours Amsterdam. De Paleisgidsen belichtten de rol van het Amsterdamse stadsbestuur, verklaarden de beeldtaal op de timpanen van het gebouw en lieten zien welke sporen van slavernij er in het Paleis zijn. De rondleidingen waren het hele jaar beschikbaar voor scholen en particulieren.

5 mei – Paleis tijdens WOII

Op 4 mei is het Koninklijk Paleis Amsterdam de achtergrond van de jaarlijkse Nationale Herdenking. Over de schouders van het beeld van de Vrede komt de mensenmassa op de Dam in beeld. Maar er is nog niet veel bekend bij het grote publiek over het Paleis tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op 5 mei waren er gratis instaprondeleidingen waarin het verhaal over het Paleis in oorlogstijd is verteld. Waarom werd het als een van de weinige grote gebouwen niet door de Duitsers ingenomen? Hoe heeft het gebouw de oorlog doorstaan? Zaten er mensen in het Paleis ondergedoken?

KONINKLIJKE
PRIJS VOOR VRIJE
SCHILDERKUNST
2025

EÉN VAN DE OUDSTE KUNSTPRIJZEN VOOR AANSTORMENDE JONGE BEELDENDE KUNSTENAARS

Op 31 januari wonnen de drie jonge makers Taqwa Ali, Lieve Hakkers en Eniwaye Oluwaseyi de 154e editie van de Koninklijke Prijs voor Vrije Schilderkunst. De jury koos hen als winnaars uit maar liefst 379 inzendingen. Met voor elk een financiële ondersteuning van € 9.000,- worden ze aangemoedigd om een impuls te geven aan hun carrière. Zo fungeert de Prijs al sinds 1871 als springplank voor aanstormend talent. Taqwa, Lieve en Eniwaye stappen in de lijn van beroemde kunstenaars die de Prijs al eerder wonnen, onder wie Hendrik Breitner, Jan Toorop, Rudi van de Wint en Jacob Zekveld.

Taqwa Ali

Taqwa Ali geeft met zand, klei en plantenextracten uitdrukking aan de thema's ontheemding en translocatie. De materialen herinneren aan Soedan, waar ze geboren is en door aanhoudende oorlogen niet kan zijn: 'Sommige dingen die we zo normaal vinden, zijn dat eigenlijk niet. Zoals de lucht die we inademen of leven op een plek die ons van alles te bieden heeft. Ik zeg dat nu met een bezwaard hart omdat Soedan op dit moment ook zoveel moet doorstaan'.

Lieve Hakkers

Lieve Hakkers verkent de thema's tijdloosheid, transformatie en zelfexpressie. Ze schildert momentopnames van situaties en gebeurtenissen die haar opvallen. Abstractie en figuratie lopen door elkaar heen, de voorstelling ontvouwt zich kalm voor je ogen: 'Af en toe heb ik even genoeg van het lichaam. In ieder geval van het menselijke ervan. Maar je kan er niet aan ontsnappen. Dus ik mag het ook graag een beetje gek maken, mensen en objecten worden wezens en gestalten'.

Eniwaye Oluwaseyi

Eniwaye Oluwaseyi schildert mensen in hun alledaagse omgeving. Ontspannen, zelfbewuste, intrigerende en indringende blikken, Eniwaye creëert voorstellingen waarin zwarte mensen vrij bewegen: 'Ik wil graag dat mensen zich afvragen wat ze zien. Het gaat mij niet alleen om het maken van een mooi schilderij. Ik wil dat de schilderijen gesprekken op gang brengen (...) Ik creëer etherische of psychologische ruimtes waarin het zwarte lichaam echt bestaat en niet gebonden is aan regels of voorschriften'.

'De jonge kunstenaars van vandaag laten zien hoe levenskrachtig de schilderkunst is anno 2025'.

– Z.M. de Koning tijdens zijn toespraak bij de uitreiking van de Koninklijke Prijs

WINNAAR
ENIWAYE
OLUWASEYI

WINNAAR
TAQWA
ALI

WINNAAR
LIEVE
HAKKERS

Jury

De jury bestond uit de gerenommeerde kunstkeners en kunstenaars Mounira al Solh, Laurie Cluitmans, Esiri Erheriene-Essi, Yasmijn Jarram, Natasja Kensmil, Rezi van Lankveld en Mirjam Westen (voorzitter). De jury zocht naar werken die zich onderscheiden in eigenheid, visuele zeggingskracht en materiaalgebruik: welke jonge kunstenaar spreekt zijn of haar taal het sterkst? Wie weet ervaringen, gevoelens en tijdgeest te vangen in een gelaagd beeld? De jury nomineerde vijftien kunstenaars die de rijke diversiteit van de hedendaagse schilderkunst weerspiegelen, met de nadruk op figuratie en realisme.

'Telkens wordt de jury verrast door het hoge aantal inzendingen en de lust in het schilderen die uit hun werk spreekt. Opvallend aan de inzending (zoals ook die van de laatste jaren) is dat er meer vrouwen dan mannen meedingen, dit hangt ongetwijfeld samen met het feit dat vrouwelijke kunststudenten al decennialang de meerderheid vormen op kunstacademies in Nederland. Ook valt op dat een kleine derde van de inzenders, 113 in totaal, aangeeft autodidact te zijn, een stijging die vanaf 2020 gestaag is ingezet. Wellicht speelt de laagdrempeligheid van de Koninklijke Prijs hierbij een grote rol; er wordt geen lange lijst van exposities vereist. Aanstormende twintigers - al dan niet afgestudeerd of mits ze 24 jaar oud zijn - maken net zoveel kans als meer ervaren dertigers.'

- Juryvoorzitter Mirjam Westen in het juryrapport Koninklijke Prijs 2025.

Voorafgaand aan de uitreiking bood Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam alle exposerende kunstenaars en de jury een feestelijke lunch aan in het Koninklijk Paleis.

BEKIJK HIER
DE SFEERVIDEO:

Exposeren in het Paleis: 1 februari – 30 maart

De Koning opende ook de tentoonstelling van de winnende werken en twaalf genomineerde inzendingen: Ayla Alomerovic, Eddy Eustache, Thijs Segers, Gege Ayurzana, Jesse Fischer, Frederique Jonker, Shani Lese-man, Samuel Mackiewicz, Jochem Mestriner, Josse Pyl, Pedram Sazesh en Marilyn Sonneveld. Een gedroomd podium voor de kunstenaars waarmee ze hun zichtbaarheid vergrootten richting collega-kunstenaars, liefhebbers van moderne kunst, (inter)nationale bezoekers, en geïnteresseerden zoals de Young Collectors Circle. Maar liefst 83.811 bezoekers bekeken de kunstwerken in de Galerijen, een gemiddelde van 1.563 per dag. Bij de tentoonstelling verscheen een catalogus (Nederlands-Engels) met onder andere interviews met de winnaars door jurylid Yasmijn Jarram.

Publieksprijs

Aan de tentoonstelling is een publieksprijs verbonden. Het werk met de meeste stemmen wordt onder notarieel toezicht verloot onder de bezoekers die hun stem uitbrengen. De kosten (maximaal € 2.300) worden vergoed door de Stichting. In 2025 kreeg *40 Days 40 Nights* van kunstenaar Frederique Jonker de meeste stemmen. De kunstenaar heeft voor de winnende bezoeker diverse kunstwerken gemaakt.

Young Collectors Circle

Op woensdagavond 5 maart gingen de deuren van het Paleis exclusief open voor de Young Collectors Circle. De jonge verzamelaars en kunstliefhebbers kregen de kans om de tentoonstelling te bekijken en in gesprek te gaan met de exposerende kunstenaars over hun werk. Het was een inspirerende avond waar veel nieuwe contacten zijn gelegd.

Open call

Staat jouw kunst volgend jaar in de schijnwerpers? Elk jaar kunnen jonge kunstenaars (<35 jaar) meedingen naar de Koninklijke Prijs. Kijk voor meer informatie en de voorwaarden op www.paleisamsterdam.nl.

SYMPOSIA

De Stichting organiseert jaarlijks twee paleissymposia. Vooraanstaande sprekers bieden tijdens deze bijeenkomsten een verrassende kijk op maatschappelijke vraagstukken en actuele thema's. De symposia vinden plaats in het Koninklijk Paleis Amsterdam.

THE PAST, PRESENT AND FUTURE OF A FREE CITY – AMSTERDAM 750 YEARS

27 MEI

Wat is de betekenis van het verleden, heden en de toekomst van een vrije stad? En welke uitdagingen biedt de huidige tijdsgeest, wat vereisen tolerantie en vrijheid? Vier vooraanstaande gastsprekers gaven ieder vanuit een eigen invalshoek tijdens een paleissymposium antwoord op deze vragen, met als leidraad het 750-jarige bestaan van Amsterdam.

De Britse historicus Jonathan Israel besprak de rol van Amsterdam als economisch en cultureel centrum in de vroegmoderne tijd, terwijl Anne Hidalgo, burgemeester van Parijs, het concept van de '15-minutenstad' uitlegde, waarin bewoners binnen vijftien minuten lopen of fietsen toegang hebben tot hun dagelijkse voorzieningen. De Nigeriaanse schrijfster Chimamanda Ngozi Adichie ging in op 'the city as a state of mind' (de stad als een mentale en fysieke omgeving) en de Neder-

landse architect Francine Houben reflecteerde op de maakbaarheid van de stad en de rol van architectuur in dit proces.

De bijeenkomst is inhoudelijk voorbereid door drie leden van de Paleiscommissie: Femke Halsema, burgemeester van Amsterdam, Paul Scheffer, publicist en hoogleraar Europese studies aan de Universiteit van Tilburg, en James Kennedy, hoogleraar Moderne Nederlandse Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht. James Kennedy was voorzitter van het symposium.

Bij beide symposia in 2025 waren Z.M. de Koning en H.M. de Koningin gastheer en gastvrouw.

De lezingen zijn te beluisteren op www.paleisamsterdam.nl/paleissymposium.

'The City is proof of the human ability to dream, the human imagination. How should we live? How should we play and shop? And learn, and eat? The City is a symbol of hope and unity, but even more importantly a symbol of the hope for unity'.

– Chimamanda Ngozi Adichie, in haar lezing op het paleissymposium

MUSIC AND MIND, MUSIC AS MEDICINE

20 NOVEMBER

Heeft muziek therapeutische kracht? Hoe beïnvloedt muziek de perceptie, emotie, welke rol speelt ze bij het geheugen? Wat gebeurt er tijdens het luisteren ernaar? Deze vragen stonden centraal tijdens een paleissymposium over muziekcognitie en de inzet van muziek als medicijn in aanvulling op de reguliere geneeskunde. Aan bod kwamen de nieuwste theoretische inzichten in combinatie met het perspectief van enkele uitvoerende musici.

De Nederlandse musicoloog Henkjan Honing, hoogleraar Muziekcognitie aan de Universiteit van Amsterdam, ging in op de cognitieve en biologische basis van muzikaliteit, de oorsprong van muziek en wat de mens muzikaal maakt. De Amerikaans-Canadese bestsellerauteur Daniel Levitin, emeritus-hoogleraar psychologie, neurowetenschappen en muziek aan de McGill University in Montreal, sprak over de relatie tussen muziek, de hersenen, gezondheid, productiviteit en creativiteit. En de Schotse solo-percussioniste Evelyn Glennie deelde haar visie op het thema vanuit de perspectieven van luisteren, inclusie en doorzettingsvermogen.

De bijeenkomst werd voorgezeten door twee leden van de Paleiscommissie: mezzosopraan Tania Kross en Ineke Sluiter, hoogleraar Griekse taal en letterkunde aan het Leiden University Centre for the Arts in Society.

'Listening is what brings our story to life in everything we do and everything we are involved in. Listening is the sense that unites and enhances all other senses'.

– Evelyn Glennie, in haar lezing op het paleissymposium

BELUISTER HIER
DES YMPOSIA:

EEN OPEN GESPREK MET... EDUARD KLAP

PUBLIEKSMEDEWERKER

De geboren en getogen Amsterdammer Eduard Klap vloog de hele wereld rond. Hij was vliegenier bij de luchtmacht en later bij de KLM. Nadat hij zijn carrière als piloot had beëindigd, maakte hij meer tijd voor culturele uitstapjes. Hij las en hoorde veel over de Quellinus-expositie en dacht: daar wil ik naartoe. Hij raadpleegde de website voor de openingstijden en toen viel zijn oog op een vacature voor publieksmedewerker: ‘Tijdens mijn bezoek aan de tentoonstelling keek ik ook naar de mensen die hier werken. En ik zag een prettige interactie onderling, het voelde gewoon goed. Eenmaal thuis heb ik een e-mail gestuurd en na een gesprek kon ik de week erop beginnen’.

Beleving

‘Vliegen is heel eenvoudig: mensen kopen een ticket, nemen plaats en dan gaan we de lucht in. Maar ik zocht de uitdaging om meer te zijn dan een bemanningslid. Ik probeerde er een beleving van te maken. Als je naar een restaurant gaat, gaat het ook niet alleen om de gerechten. Het bedienend personeel doet zijn best om het de gasten naar de zin te maken, dat is in het Paleis niet anders natuurlijk. Dus ik ben hier wel op mijn plaats’.

Gastvrij

‘Gastvrij zijn is een van de taken van een publieksmedewerker. Niet alleen praktisch, zoals jassen aanneemen, maar ook als gastheer- of vrouw. Je verwelkomt mensen en geeft ze een goed gevoel, zorgt ervoor dat ze een fijn bezoek hebben, dat de sfeer goed is. En dat het gezellig is geweest. Dat geldt ook voor onszelf. Dat we

een goede dag hadden, met veel interactie met de bezoekers. Dan zou ik wel “avonddienst” willen hebben’.

Voltreffer

‘Tijdens Amsterdam750 was er een Amsterdammer die hier nog nooit was geweest. Hij gaat met de audiotour het Paleis in. Op een gegeven moment raakte ik met hem in gesprek. Hij zei: “Ik ben nog nooit in een museum geweest”. Toen hij naar huis ging zei hij: “Ik heb nog nooit zo iets moois gezien!” Het was voor hem een totaal nieuwe wereld, hij was echt geraakt. En dat heeft hij kunnen meemaken door de gratis toegang voor Amsterdammers. Een absolute voltreffer, die actie’.

Generaties

‘We hebben allemaal een andere achtergrond, maar allemaal dezelfde functie en taken. Ik voelde me meteen welkom, gewaardeerd. Andersom is dat ook zo. De onderlinge sfeer is prettig, we kunnen het goed met elkaar vinden. Dat ik tot een oudere generatie behoor, weet ik wel, maar dat speelt bij het werk geen rol. Ik realiseer me meestal niet eens dat ik collega's van verschillende leeftijden heb’.

Burgerzaal

‘De Burgerzaal is dermate monumentaal en prachtig, daar word ik erg gelukkig van. En die wereldkaarten op de vloer, als ik ernaar kijk, krijg ik meteen associaties met verre landen waarop ik heb gevlogen. Mijn vorige leven “ligt” eigenlijk in het Paleis. Ga maar na: eerst de Koninklijke Luchtmacht, daarna de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij en nu het Koninklijk Paleis’.

EEN OPEN GESPREK MET...

DANA COLOMBO

PUBLIEKSMEDEWERKER

‘Weet je wat altijd mooi is? De rust, in het Paleis. De stad is druk, hier is het rustig, ook al zijn er veel bezoekers’.

Publieksmedewerker Dana Colombo maakte drie jaar geleden de overstap van de horeca naar publieksmedewerker bij het Paleis: ‘Ik werk graag met mensen, vind het prettig om contact te maken. Dat kan op deze bijzondere plek met mensen van over de hele wereld’.

Contact

‘Achter de kassa heb je het meeste contact met mensen. Je stelt enkele vragen, zodat de bezoekers zich welkom en op hun gemak voelen. Als mensen geen Engels spreken, doe ik dat met handen en voeten, dat gaat prima. Ik spreek Servisch, dus als er iemand komt die dezelfde taal spreekt, is dat een extra’.

Sfeer

‘Aanvankelijk dacht ik: het zal wel superstreng zijn, in een Koninklijk Paleis. Maar er is een heel informele sfeer. Maar je moet wel uitleggen wat er wel of niet mag in het Paleis. Grote tassen mogen bijvoorbeeld niet mee’.

Diversiteit team

‘Het team is heel verschillend qua leeftijd en ervaring. Ik hoor veel verhalen van vroeger, wat er is veranderd, wat niet, wat de andere generatie heeft meegemaakt.

Het is niet alleen leuk, maar ook inspirerend en je leert ervan. We helpen elkaar, zitten op een lijn. Als iemand wat nurks op je reageert, is het fijn als je collega's je ondersteunen’.

Hoogtepunten 2025

‘De tentoonstelling over Artus Quellinus vond ik erg mooi, prachtig gewoon. Al die beelden, al die bezoekers, het was superdruk. Voor ons werk maakte dat niet echt uit, maar aan het eind van de werkdag vond ik het wel prettig dat het allemaal goed is gegaan, het zijn toch veel mensen. Dat gold ook voor alle activiteiten in het kader van Amsterdam750, ook een hoogtepunt. Er kwamen veel mensen die zeiden “Goh, we lopen hier dagelijks langs maar wisten niet dat we naar binnen konden”.

Rust

‘Weet je wat altijd mooi is? De rust, in het Paleis. De stad is druk, hier is het rustig, ook al zijn er veel bezoekers’.

PUBLICITEIT

HET PALEIS – OPEN! IEDEREEN IS WELKOM

Het publiciteits-, communicatie- en marketingbeleid van het Paleis speelt een cruciale rol in het versterken van de zichtbaarheid, vergroten van de naamsbekendheid en het stimuleren van bezoek. Van groot belang is de boodschap dat het Paleis open is voor iedereen. En dat het unieke rijksmonument context geeft aan de Nederlandse (en Amsterdamse) geschiedenis en identiteit, dat mensen ons kunnen bezoeken én anderen aansporen dat ook te doen. Instrumenten zijn de consistente en herkenbare visuele communicatiestijl en vormgeving en een heldere en inclusieve boodschap: OPEN - voor iedereen.

PR

In 2025 is er ongekend veel PR-aandacht geweest voor de tentoonstellingen, nieuwe (educatieve) programma's, activiteiten in het kader van Amsterdam750 en bijzondere momenten – zoals het terugplaatsen van kunstwerken op het dak. Daarvoor werden speciale persmomenten gecreëerd. In totaal zijn acht persberichten verstuurd en 963 publicaties gedeeld via fysieke dagbladen, buurtkranten, magazines en online artikelen, TV en radio.

AMSTERDAM 750 MEDIASTRATEGIE: CIRCLES OF INFLUENCE

De communicatiedoelstellingen waren in 2025 opnieuw gericht op de drie pijlers Kennis, Houding en Gedrag. Tijdens Amsterdam750 kreeg de 'OPEN'-boodschap een extra lading: OPEN voor Amsterdammers. De viering bood een uitgelezen kans om Amsterdammers bewust te maken dat het Paleis te bezoeken is, inclusief de mogelijkheid voor gratis bezoek met een Museumkaart, Stadspas of voor bezoekers tot en met 17 jaar.

De mediastrategie is ontwikkeld volgens het principe *circles of influence*: hoe bereik je Amsterdammers die normaal niet zo snel het Paleis bezoeken, omdat ze niet weten dat het Paleis geopend is voor publiek of omdat de toegangsprijs een drempel vormt? De 'circle of influence' bestaat vooral uit aanbevelingen uit de persoonlijke omgeving of via social media. Om dit te stimuleren zijn er passende samenwerkingen aangegaan met lokale media, onlineplatforms en contentmakers, waaronder de *buurtkranten*, *Gemeente-krant Amsterdam*, *Amsterdam&Partners*, *Het Parool*, *AT5*,

We Like Amsterdam, *Ommetje met Tom*, *Your Little Black Book*, *Kidsproof Amsterdam*, *Faye Feller* en de socialmediaserie van Kiki Bosman: *De Yup en de Jordanees*.

Om mond-tot-mondreclame te stimuleren ontvingen Amsterdammers in het jubileumjaar Amsterdam750 na hun bezoek aan het Paleis een kaart met de uitnodiging een buur, vriend of familielid te tippen. Deze persoonlijke aanbeveling versterkte het bereik binnen persoonlijke sociale netwerken en droeg bij aan de positionering van het Paleis als gedeelde plek in de stad.

'Een heerlijk middagje uit met m'n buufjes én een schatkist aan Amsterdamse kennis rijker. Annie's hele inrichting kwam overeen met @paleisamsterdam behalve de wijnkoelkast, die misten we ;)'

– Kiki Bosman

ARTUS QUELLINUS. BEELDHOUWER VAN AMSTERDAM: DE KUNST & CULTUURLIEFHEBBER

Parallel hieraan werd een specifiek PR-, marketing- en communicatieplan ontwikkeld voor de tentoonstelling *Artus Quellinus. Beeldhouwer van Amsterdam*. Aan de hand van de eerdergenoemde methode kennis-houding-gedrag richtte de campagne zich op (inter)nationale kunst- en cultuurliefhebbers, Museumkaarthouders en Amsterdammers.

De media-inzet combineerde inhoudelijke verdieping (via een mini-documentaire) met brede zichtbaarheid passend bij de artistieke en historische betekenis van de

tentoonstelling en de te bereiken doelgroepen. Zo kwam zowel Artus Quellinus als de tentoonstelling onder de aandacht bij de beoogde doelgroep via branded content op het onlinenetwerk van DPG Media (*de Volkskrant, Het Parool, Trouw*), printadvertenties, in onder meer *Museumtijdschrift, VIND* en *See All This*, dagbladen, tentoonstellingsagenda's, via het posternetwerk in Amsterdam, samenwerkingen met contentcreators en met een socialmediacampagne gericht op kunst- en cultuurliefhebbers. De multimediacampagne zorgde voor meer dan 5.000.000 impressies.

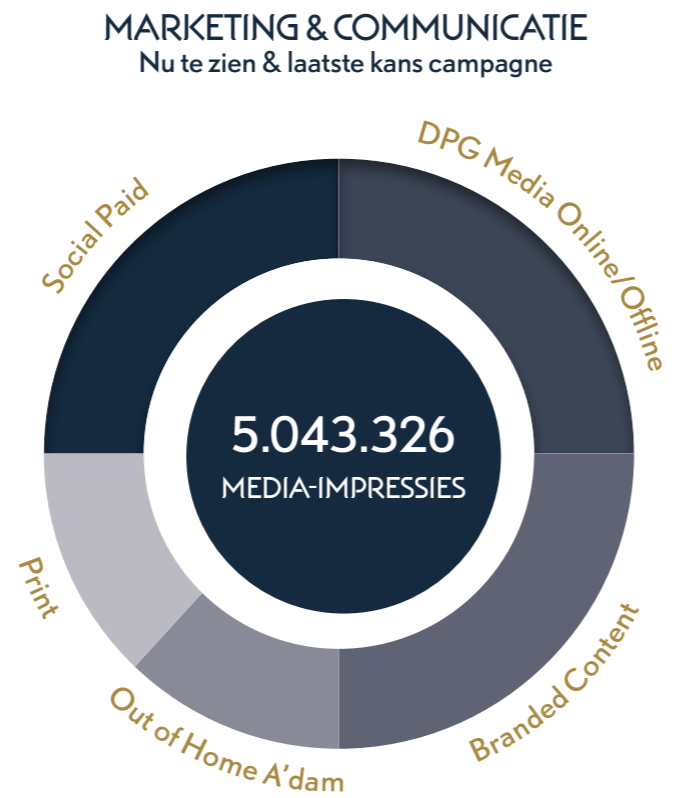
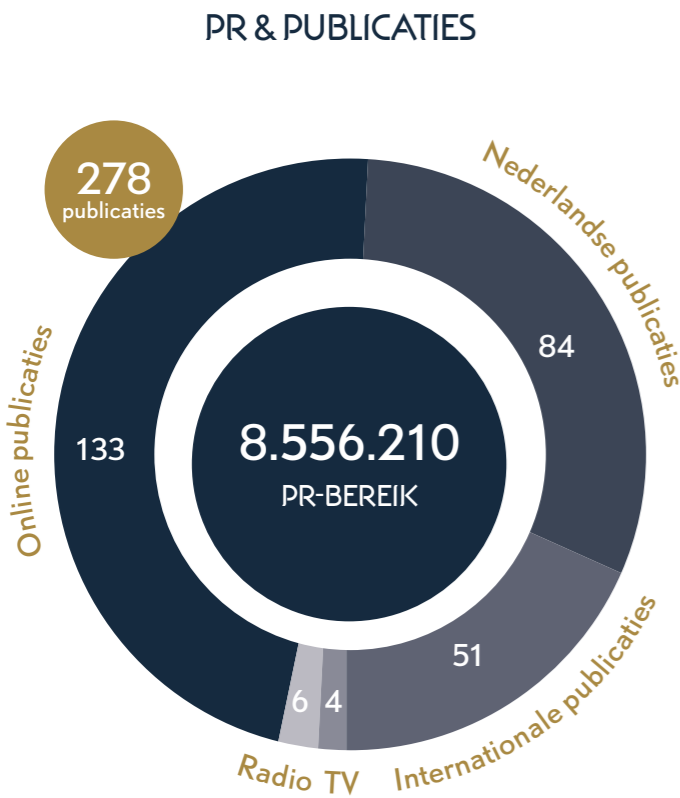
SAMENWERKING PR-AFDELING RIJKSMUSEUM

Voor *Artus Quellinus. Beeldhouwer van Amsterdam* werd nauw samengewerkt met de marketing- en persverantwoordelijken van het Rijksmuseum. Voor, tijdens en na de tentoonstelling is intensief ingezet op nationale en internationale pers, evenals op vak- en kunstmedia. Door gezamenlijke persdagen, consistente perscommunicatie en sterke inhoudelijke verhalen was er zeer veel media-aandacht in binnen- en buitenland.

In totaal verschenen meer dan 278 publicaties over deze tentoonstelling, waaronder 84 in Nederland (o.a. *de Volkskrant, NRC, De Groene Amsterdammer, Het Parool, NOS*), 41 internationale publicaties (o.a. *Apollo Magazine, The Burlington Magazine, Knack, France 24*), 4 televisie-items (o.a. *NOS Nieuwsuur, Nu te Zien!*), 6 radio-interviews en 133 online publicaties. Met een totaal bereik van 8.556.210 impressies droeg deze zichtbaarheid bij aan de bekendheid en waardering van Artus Quellinus én aan de positionering van het Koninklijk Paleis Amsterdam als toonaangevende culturele en erfgoedinstelling, op nationaal en internationaal niveau.

Kers op de taart was een 5-sterrenwaardering van *Trouw* en 4-sterren van *NRC* en *de Volkskrant*. De tentoonstelling werd door *NRC, Het Parool* en *Kunstvenster* uitgeroepen tot een van de beste tentoonstellingen van 2025.

'It is surely unusual, if not unique, for a retrospective to be held within a key work produced by the artist, but that is the case with this exhibition, a collaboration between Amsterdam's Royal Palace and the Rijksmuseum'.
- Christopher Brown
The Burlington Magazine

FILM- EN TELEVISIEOPNAMEN

De filmopnames in 2025 stonden vooral in het teken van Amsterdam750 en de Artus Quellinus-expositie. Zo kwam AT5 meermalen de openstelling van het Paleis vastleggen. Ook vertelde junior conservator Marjan Pantjes over Quellinus' werkwijze en de levenscheitheid van zijn beelden.

NOS Nieuwsuur maakte een exclusief item in aanloop naar de tentoonstelling. Onder de titel 'Kunsthistorici willen erkenning voor Quellinus: "Hij was de beste"' (15 juni) vergeleek conservator Liesbeth van Noortwijk Quellinus zonder overdrijving met zijn veel bekendere tijdgenoot Bernini. 'Bernini in Italië kan je laten geloven dat je kijkt naar warme, zachte huid, en niet naar koud steen. Quellinus doet dat eigenlijk ook'. Beeldhouwer Ton Mooy roemde de composities, de houdingen en beeldtaal: 'Buiten dat is het ook allemaal perfect gemaakt'.

Het AVROTROS-cultuurprogramma *Nu te Zien!* (15 september) zette de tentoonstelling vol in de schijnwerper als must-see. Marc de Beyer, directeur van het Haarlemse Teylers Museum, zag bij Atlas een 'sixpack om jaloers op te worden', spieren die nodig zijn om het zware hemelgewelf te tillen. Die zwaarte voelde het stadsbestuur ook bij het besturen van de stad. De Beyer legde uit waarom de burgemeesters Quellinus opdracht gaven een portretbuste te maken. Andries de Graeff liet zich afbeelden als een Romeinse heerser, een klassiek maar levendig beeld. De krullen, de aderen en de fijne kanten kraag kwamen goed in beeld. Na deze uitzending verdubbelde het aantal tentoonstellingsbezoekers met een Museumkaart.

SOCIAL GROEI

2025

BEZOEKER

ANNEKE THURING

‘Echt fantastisch, je moet er een keer geweest zijn’.

In februari bezocht de geboren Amsterdammer Anneke Thuring met haar man en kleinzoon het Paleis: ‘Mijn kleinzoon woont sinds een halfjaar in Amsterdam, hij is er geboren en studeert hier nu. Hij zag op Instagram een bericht over de gratis opening van het Paleis en vroeg zijn oma en opa mee te gaan’.

Opnieuw indrukwekkend

‘Heel lang geleden was ik al eens in het Paleis, toen woonde ik zelf nog in de stad. Maar het is opnieuw indrukwekkend, we denken steeds hoe hebben ze het gebouwd? Hoe kwamen ze op het idee, waar komen die grondstoffen vandaan? Wat een rijkdom, wat een ongelooflijk werk, je weet niet waar je kijken moet. Echt fantastisch, je moet er een keer geweest zijn’.

Iedere kamer heeft haar eigen verhaal

‘Iedere kamer heeft haar eigen verhaal. Het is leuk om die van heel vroeger tot nu toe mee te krijgen, met allemaal bijzondere mensen die je nu op tv ziet die hier komen. Het is eigenlijk onvoorstelbaar dat je hier kunt rondlopen. Dat de koning en koningin een diner hier geven. En wat doen wij? We hebben net een frietje op. Het Paleis is echt een aanrader, nergens is op deze manier geschiedenis verwoord en verbeeld’.

BESTUUR & ORGANISATIE

Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam is op 15 september 1978 voor onbepaalde tijd per notariële acte opgericht door H.M. Koningin Juliana. In november 2020 zijn de statuten aangepast aan de eisen van de tijd, met inachtneming van de doelstellingen van de oprichter.

Doelstelling

De Stichting stelt zich ten doel het Paleis een levendige publieke functie te doen vervullen en de geschiedenis ervan voor een breed publiek toegankelijk te maken, en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Tot dit doel behoort niet het doen van uitkeringen aan de oprichter of aan hen die deel uitmaken van organen van de Stichting.

De Stichting tracht haar doel te bereiken door:

- het openstellen van het Paleis voor het publiek;
- het houden van tentoonstellingen;
- het organiseren van culturele evenementen, zoals symposia;
- het organiseren en coördineren van andere initiatieven, strekkende tot het hierboven gestelde doel.

De Stichting beoogt het algemeen nut en heeft geen winstoogmerk. De Stichting staat per 1 januari 2024 bij de Belastingdienst geregistreerd als Algemeen nut beogende instelling (ANBI) en als culturele instelling.

De activiteiten van de Stichting vinden plaats tijdens de perioden gedurende welke de Drager van de Kroon besluit dat hij van het hem ter beschikking gestelde Paleis geen gebruik zal maken voor de uitoefening van de Koninklijke functie. Voor die periode delegeert hij het gebruik van het Paleis aan de Stichting.

Bestuur

De Stichting hanteert het bestuursmodel, zoals vastgelegd in de statuten.

De leden van het bestuur van de Stichting worden als volgt benoemd:

- twee leden door de Drager van de Kroon;
- een lid door de minister-president, minister van Algemene Zaken;
- een lid door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- een lid door burgemeester en wethouders van Amsterdam;
- een lid met de functie van secretaris door burgemeester en wethouders van Amsterdam.

Het bestuur wijst uit zijn midden een voorzitter en penningmeester aan.

In het bestuur van de Stichting hadden in 2025 de volgende leden zitting:

- Femke Halsema, burgemeester van Amsterdam (voorzitter) - benoemd door burgemeester en wethouders van Amsterdam;
- Hans Teengs Gerritsen, secretaris RDO Balije van Utrecht (secretaris) - benoemd door burgemeester en wethouders van Amsterdam;
- Hans Vermeeren RA, accountant in business (penningmeester) – benoemd door de Drager van de Kroon;
- Chris Breedveld, grootmeester van het Huis van Z.M. de Koning - benoemd door de Drager van de Kroon;
- Roald Lapperre, directeur-generaal Koninkrijksrelaties Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (tot 1 september 2025), secretaris-generaal Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (per 1 september 2025) - benoemd door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- Freek Manche (per 15 april 2025), plaatsvervangend directeur-generaal Rijksvoorzichtingsdienst - benoemd door de minister-president, minister van Algemene Zaken;
- Stephan Schrover (tot 15 april 2025), consultant ABDTOPConsult Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - benoemd door de minister-president, minister van Algemene Zaken.

De leden van het bestuur worden benoemd voor een termijn van zes jaren en kunnen na het verstrijken van die termijn nog eenmalig worden herbenoemd. Alle bestuurders kunnen een vergoeding krijgen van de kosten die zij redelijkerwijs hebben gemaakt in de uitoefening van hun functie. De bestuurders ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden. Er is derhalve geen bezoldigingsverslag.

Directeur

Het bestuur delegeert taken aan een directie, bestaande uit één directeur. De directeur wordt niet benoemd door het bestuur en is niet in dienst van de Stichting. De directeur van de Koninklijke Verzamelingen – in 2025 Claudia Hörster – fungeert statutair als directeur van de Stichting. De directeur is belast met de dagelijkse leiding van de activiteiten van de Stichting, draagt zorg voor de realisatie van de besluiten waarvan de uitvoering door het bestuur aan hem/haar is opgedragen en is belast met het beheer van het vermogen. Bij de uitoefening van deze bevoegdheden moet de directeur de richtlijnen en de instructies van het bestuur volgen. De directeur heeft in een bestuursvergadering het recht het woord te voeren, maar hij/zij heeft geen stemrecht. De directeur legt verantwoording af aan het bestuur. De rol, taken en verantwoordelijkheden van de directeur liggen vast in de statuten.

Bestuursmodel

De Stichting volgt het bestuursmodel. In het bestuursmodel is het bestuur verantwoordelijk voor zowel de voorbereiding, vaststelling als de uitvoering van het beleid. Het bestuur vervult zijn toezicht-, goedkeurings- en adviesfunctie alsmede zijn opdrachtgeverschap op een evenwichtige wijze en richt zich daarbij op het culturele en maatschappelijke belang van de Stichting.

Het bestuur bepaalt in samenspraak met de directeur de agenda en de daarvoor noodzakelijke informatie. Het bestuur vergadert tenminste viermaal per jaar, in 2025 hebben vier bestuursvergaderingen plaatsgevonden. Besluiten worden genomen met volstrekte meerderheid van stemmen in een vergadering waarbij tenminste twee/derde van de bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd is. Majeure besluiten worden met eenstemmigheid genomen. Een bestuurder neemt niet deel aan de beraadslagingen en de besluitvorming als hij daarbij een direct of indirect persoonlijk belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van de Stichting. Indien alle bestuurders een tegenstrijdig belang hebben als hiervoor bedoeld, zal het bestuur de overwegingen die aan het besluit ten grondslag liggen schriftelijk vastleggen.

Leden van het bestuur zijn tegenover de Stichting verplicht tot een behoorlijke vervulling van de hun opgedragen taak. Iedere bestuurder handelt integer. Een bestuurder vermijdt elke vorm en schijn van persoonlijke bevoordeling of persoonlijke belangenverstrengeling tussen hem en de Stichting.

Het bestuur van de Stichting benoemt een externe accountant, die verantwoordelijk is voor de controle op de jaarrekening en middels persoonlijk overleg verslag uitbrengt aan het bestuur. Er volgt een accountantsverslag van zijn bevindingen, gericht aan het bestuur en de directeur van de Stichting.

Personeel & Organisatie

De Stichting heeft geen personeel in dienst. Het team Openstelling Koninklijke Paleizen (OKP) is het uitvoerende orgaan van de Stichting. OKP houdt kantoor in het Koninklijk Paleis Amsterdam en telt elf vaste medewerkers, allen onder aanstelling bij de Dienst van het Koninklijk Huis (DKH). De salariskosten en vergoedingen voortkomend uit de arbeidsvoorwaarden worden door de DKH doorbelast aan de Stichting. Medewerkers OKP vallen onder de 'Rechtspositionele Regeling voor het personeel der Koninklijke Hofhouding'. Deze arbeidsvoorwaardenregeling is gebaseerd op de cao Rijk.

De DKH beschikt over een ondernemingsraad (OR). De OR is een medezeggenschapsorgaan dat het beleid van de bestuurder toetst, beïnvloedt en controleert. De OR doet dat door met de bril van de werknemer naar het functioneren van de gehele organisatie te kijken.

Team Openstelling Koninklijk Paleizen 2025

- Niels Breukers – Hoofd;
- Alice Taatgen – Senior conservator;
- Gaby Çelebi-Arendsen – Projectleider Presentaties & Programmering;
- Josine Pelleboer – Communicatie & Marketing;
- Charlotte Hölscher – Coördinator Operatie & Bedrijfsvoering (per 23 juni 2025);
- Miranda Visser – Coördinator Operatie & Bedrijfsvoering (tot 1 juli 2025);
- Saskia Nyst - Educatie;
- Marsha Nanlohy – Evenementen;
- Marjan Pantjes-van der Zwaag – Junior conservator;
- Bernardine Himmat-van Russel – Financieel-administratief medewerker;
- Anja van der Linden-Paul – Administratief-secretarieel medewerker;
- Jelle Hoek – Medewerker openstelling.

Voor de operationele openstelling van het Paleis en de programmering daarbinnen werkt team OKP nauw samen met de medewerkers van de Intendance en het departement Hofmaarschalk van de DKH.

Van februari tot en met mei liep Eline Staal, student Communicatie aan de Hogeschool Utrecht, stage bij het team OKP, met een focus op communicatie en marketing. Het doel van haar stage was te onderzoeken hoe de openstelling van het Paleis in de toekomst kan inspelen op veranderingen in de bezoekersdemografie. Dit onderzoek is uitgevoerd aan de hand van zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden en heeft waardevolle inzichten opgeleverd. Daarnaast heeft Eline diverse teksten geschreven, zoals voor de website en het publieke jaarverslag.

Publieksmedewerkers

Op dagen van publieke openstelling zijn twaalf tot vijftien publieksmedewerkers werkzaam in het Paleis. Het publieksteam bestaat uit een pool van 49 parttime medewerkers. Ze worden operationeel aangestuurd door de hoofd-publieksmedewerker, onder verantwoordelijkheid van de coördinator operatie & bedrijfsvoering van OKP. Publieksmedewerkers zijn niet in dienst van de Stichting maar worden ingeleend via een uitzend- of payrollconstructie. De arbeidsvoorwaarden zijn gebaseerd op de Museum cao.

Kerntaken van de publieksmedewerkers zijn het gastvrij ontvangen van bezoekers, het verstrekken van informatie en het toezien op de naleving van de huisregels en de veiligheidsvoorschriften. De samenstelling van het publieksteam is divers in leeftijd en (culturele) achtergrond, wat bijdraagt aan een positieve dynamiek op de werkvloer.

Gidsen

Voor rondleidingen is een beleidsmatige keuze gemaakt om uitsluitend met gidsen te werken die het rondleiden professioneel uitoefenen en daarom thuis zijn in de meest actuele methodieken van informatieoverdracht. Het gidsenteam bestaat uit elf medewerkers die op oproepbasis rondleidingen verzorgen voor zowel onderwijs als particuliere groepen. Het gidsenteam bestaat uit ZZP-ers, waarmee raamovereenkomsten zijn afgesloten vanuit toetsing door Stichting BRAM (beroepsvereniging voor betaalde rondleiders, museumacteurs en museumgidsen).

ESG (Environmental, Social & Governance)

Duurzaamheid

Het Koninklijk Paleis Amsterdam is eigendom van het Rijk en is bij wet aan de Koning ter beschikking gesteld. Onderhoud, beheer en verduurzaming van het Paleis vallen onder de verantwoordelijkheid van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Derhalve ligt het streven naar gebouwgebonden energieneutraliteit niet binnen de invloedssfeer van de Stichting. Het RVB vermindert CO₂-uitstoot door hun gebouwen, waaronder het Paleis, energiezuiniger te maken.

Daarnaast heeft de Stichting een eigen verantwoordelijkheid. Voor de bedrijfsvoering van de openstelling van het Paleis wordt ingezet op afvalbesparingsmogelijkheden, een duurzame inkoop van producten en het minimaliseren van verpakkingsmaterialen van winkelartikelen. Bij het ontwerp en gebruik van materialen en grondstoffen voor tentoonstellingsbouw hanteert de Stichting hergebruik en het delen van materialen als vast uitgangspunt. Materialen worden daarom standaard demontabel, modulair en flexibel ontworpen, zodat zij na afloop zoveel mogelijk opnieuw kunnen worden ingezet.

Diversiteit & inclusie (D&I)

Een D&I-beleid is een verzameling van richtlijnen en uitgangspunten die een organisatie ontwikkelt om diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie op de werkvloer te bevorderen. Het doel is het creëren van een meer diverse, gelijkwaardige en inclusieve werkplek voor alle werknemers. De Stichting heeft geen eigen personeel in dienst. Medewerkers van het team OKP hebben een aanstelling bij de DKH.

De Stichting wil graag dat bezoekers van het Paleis zich herkennen in het personeel. Daarom wordt bij de werving en selectie van publiekspersoneel gekeken naar diversiteit, zodat de publieksmedewerkers een afspiegeling zijn van de maatschappij.

De Stichting streeft naar een meerstemmig en inclusief publieksprogramma voor diverse doelgroepen. Het publieksprogramma Sporen van Slavernij draagt bij aan bewustwording en stimuleert dialoog over het koloniale verleden/de koloniale geschiedenis van het gebouw. Daarnaast is het onderwijsaanbod verbreed, onder meer met programma's speciaal ontwikkeld voor het mbo. Bij tentoonstellingen wordt het tekstplan meerstemmig benaderd en worden teksten geschreven met aandacht voor inclusief en begrijpelijk taalgebruik.

Toegankelijkheid is een belangrijk uitgangspunt, zowel in de publieksfaciliteiten als in de programmering en de verhalen die worden verteld. Het Paleis streeft ernaar een plek te zijn waar zoveel mogelijk mensen het erfgoed kunnen ervaren. Daarom zijn er programma's voor blinden en slechtzienden en is informatie beschikbaar voor doven en slechthorenden. Rondleidingen worden, met dank aan VindiQu, ook digitaal aangeboden voor mensen die niet zelfstandig naar het Paleis kunnen komen. Bij de inrichting van publieksfaciliteiten is advies ingewonnen bij de Nationale Vereniging De Zonnebloem.

Gezondheid

Inzake welzijn en gezondheid vallen de medewerkers OKP onder het arbobeleid van de DKH. Dit beleid is gericht op een zo groot mogelijke veiligheid, een zo goed mogelijke bescherming van de gezondheid en het bevorderen van het welzijn van de werknemer binnen de organisatie. Als werkgever hecht de DKH belang aan een werkklimaat waarin gelijkwaardigheid en non-discriminatie vanzelfsprekend zijn. De DKH hanteert een beleid ongewenste omgangsvormen. Medewerkers OKP kunnen zonder risico terecht bij het bedrijfsmaatschappelijk werk of de vertrouwenspersonen.

De Stichting, de DKH als werkgever en zijn werknemers zijn samen verantwoordelijk voor veilige en gezonde arbeidsomstandigheden. Een gezonde en veilige werkplek draagt ertoe bij dat ongevallen worden voorkomen en dat personeel niet ziek of arbeidsongeschikt raakt. Een vertrekpunt bij het in kaart brengen van de arbeidsomstandigheden op het gebied van arbeids-, veiligheids- en gezondheidsrisico's is het

uitvoeren van een Risico-Inventarisatie & -Evaluatie (RI&E). Deze RI&E wordt periodiek uitgevoerd in samenwerking met het team OKP. Als dat nodig is, worden er vervolgens maatregelen genomen ter verbetering.

Bij het zorg dragen voor een gezonde en veilige werkomgeving is ook een belangrijke rol weggelegd voor de Bedrijfs hulpverleningsorganisatie. Het gaat bijvoorbeeld om geheel of gedeeltelijk ontruimen van het Paleis bij een brand of bij EHBO-handelingen. Het team OKP werkt daarin nauw samen met het Hoofd Bedrijfs hulpverlening – Operationeel preventiemedewerker RI&E van de DKH.

Governance

Governance gaat over het besturen en de continuïteit van organisaties. Daarnaast speelt governance een belangrijke rol in het vertrouwen en de legitimiteit die de organisaties in de buitenwereld genieten.

De Stichting hanteert een bestuursreglement opgesteld in 2022 vanuit de aandachtspunten en principes van de Governance Code Cultuur. De Code biedt een normatief kader voor goed bestuur, die de Stichting heeft verankerd in het bestuursreglement. Het bestuursreglement is daarbij tevens een manier om de governance te agenderen, te monitoren en bij te sturen waar gewenst.

De Stichting onderschrijft de principes van de Governance Code Cultuur, handelt hier naar en past ze toe waar mogelijk. Zonder expliciet naar de Code te verwijzen worden in de verschillende hoofdstukken van het bestuursverslag de aanbevelingen uit de Code toegelicht. De Code komt niet in de plaats van de eigen verantwoordelijkheid van bestuurders van de Stichting. De Code is juist bedoeld om eigen bewustwording en eigen reflectie door het bestuur te stimuleren.

Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam stelt het officiële ontvangstpaleis van Z.M. de Koning open. Dat draagt bij aan de uniciteit van de Stichting, geeft de Stichting een eigen karakter en vraagt in termen van governance om extra voorzichtigheid. Het belang van de Stichting staat altijd voorop en van ongewenste belangenverstrengeling mag geen sprake zijn. Het bestuursreglement onderstreept dit belang.

De leden van het bestuur worden benoemd door de daartoe aangestelde instanties conform artikel 3 van de statuten. Het bestuur heeft zelf geen benoemingsrecht en geen invloed op de benoeming van bestuurders. Daarom kan het bestuur niet voldoen aan principe 8 uit de Code waarin wordt gesteld dat het bestuur verantwoordelijk is voor zijn eigen samenstelling.

FINANCIËEL VERSLAG

BALANS

(voor bestemming van het resultaat)

Bedragen in euro's

ACTIVA

Immateriële vaste activa
Materiële vaste activa
Vorraden
Vorderingen en overlopende activa
Liquide middelen

31-12-2025

37.677
70.489
206.535
1.296.445
785.131

2.396.277

Totaal

PASSIVA

Vermogen
Continuïteitsreserve
Bestemmingsreserves
Overige reserves
Onverdeeld saldo van baten en lasten
Kortlopende schulden

1.000.000
439.664
749.123
-272.755
480.245

2.396.277

Totaal

STAAT VAN BATEN & LASTEN

Bedragen in euro's

BATEN

Subsidie Ministerie van BZK
Subsidies fondsen zomertentoonstelling
Opbrengsten uit entree en winkel
Rentebaten

31-12-2025

50.000
300.000
3.125.281
26.608

€ 3.501.889

Totaal

LASTEN

Activiteiten en programmering
Inkoop winkelartikelen
Communicatiekosten
Personeelskosten
Afschrijvingen
Overige bedrijfskosten

1.145.113
113.409
125.974
2.112.562
29.259
316.327

€ 3.842.644

Totaal

Saldo van baten en lasten
voor belastingen
Vennootschapsbelasting

-340.755
68.000

Saldo van baten en lasten
na belastingen

€ -272.755

31-12-2024

50.000
-
3.083.930
46.221

€ 3.180.151

507.157
81.796
80.112
2.219.825
14.438
317.108

€ 3.220.436

-40.285
26.000

€ -14.285

TOELICHTING OP DE JAARCIJFERS

Algemeen

Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam is feitelijk en statutair gevestigd op Nieuwezijds Voorburgwal 147 te Amsterdam en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 41199049.

De Stichting is opgericht op 15 september 1978. De statuten van de Stichting zijn op 6 november 2020 geactualiseerd. De Stichting stelt zich ten doel het Paleis een levendige publieke functie te doen vervullen en de geschiedenis ervan voor een breed publiek toegankelijk te maken, en het verrichten van al wat hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Het Paleis is eigendom van de Staat der Nederlanden en is ter beschikking van het Staatshoofd gesteld. De activiteiten van de Stichting vinden plaats in de perioden gedurende welke het Staatshoofd geen gebruik maakt van het Paleis. Voor die perioden is het gebruik van het Paleis aan de Stichting gedelegeerd. Bestuurders vervullen hun functie onbezoldigd. De Stichting heeft geen personeelsleden in dienst en de Stichting heeft geen winstoogmerk.

Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam is sinds 1 januari 2024 een Algemeen nut beogende instelling (ANBI). Het vermogensbeleid van de Stichting is gericht op het aanhouden van een vermogen dat niet groter is dan noodzakelijk voor het realiseren van haar doelstellingen, met voldoende reserves om de continuïteit te waarborgen en risico's op te vangen.

Grondslagen

De financiële cijfers hebben betrekking op het kalenderjaar 2025, dat is geëindigd op 31 december 2025. Voor de exploitatie is het stelsel van baten en lasten toegepast. Dit stelsel houdt in dat het jaar waarin de prestaties zijn verricht bepalend is voor de toerekening van de baten en lasten aan het betreffende verslagjaar, ongeacht of zij tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid in het verslagjaar.

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 640 'Organisatie zonder winststreven'. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. De voorraden worden gewaardeerd op kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De winkelproducten worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen voor de reële waarde en gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs. Liquide middelen worden gewaardeerd op nominale waarde. Bestemmingsreserves zijn door het bestuur gevormd voor een specifiek doel. De Stichting is vennootschapsbelastingplichtig voor vrijwel al haar activiteiten.

Resultaat 2025

Over 2025 heeft Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam na vennootschapsbelasting een nadelig resultaat van € 272.755 behaald. Het bestuur heeft besloten het nadelig resultaat over 2025 te onttrekken aan de bestemmingsreserve educatie (€ 23.302), de bestemmingsreserve materiële en immateriële activa (€ 5.957) en de algemene reserve (€ 243.496).

Tekst en samenstelling

Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam
Niels Breukers
Josine Pelleboer

Tekstredactie

Anton Kos | WerkOpZolder

Interviews

Eline Staal

Vormgeving

Studio Wesseling

Fotografie

Benning&Gladkova
Rowan Broekhof
Tom Cornelissen
Joao MB Costa
Martine Fagel
Annegret Gossens
Tom Haartsen
Erik en Petra Hesmerg
Moonbird Amsterdam
Jeroen van der Meyde
Markus van Offen
Anne Reinke
Maarten Schuth
Peter Tjihuis
Dymas Vreede
Aron Wesseling

Bij het regelen van de auteursrechten van de foto's en illustraties is met zorgvuldigheid te werk gegaan. Mochten er onvolkomenheden geconstateerd worden dan zal de Stichting daarvan graag op de hoogte worden gesteld.

© Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam

WWW.PALEISAMSTERDAM.NL

Beeldregister

Pag. 12/13: Jacob van der Ulft (toegeschr.), De Dam met het stadhuis in aanbouw, ca. 1656, Amsterdam Museum, bruikleen Rijksmuseum Amsterdam.
Pag. 20/2: Simon Fokke, De illuminatie van het stadhuis van Amsterdam ter gelegenheid van de ontvangst van Prins Willem V en Prinses Wilhelmina van Pruisen, 1768, Koninklijke Verzamelingen, Den Haag.
Pag. 22/23/24 - Jacob van der Ulft, Dwe markt op de Dam, 1653, Stadsarchief Amsterdam.
Pag. 52: Barend Graat, Stadssteenhouwerij op de Keizersgracht, ca. 1650-1659, Stadsarchief Amsterdam.
Pag. 73: Bevrijding, mei 1945, Stadsarchief Amsterdam.
Pag. 95: Jacob de Wit, Jeremia, 1737, Koninklijk Paleis Amsterdam, foto: Wim Ruigrok.
Pag. 99: Thomas de Keyser, Nausicaä en Odysseus, 1657, Koninklijk Paleis Amsterdam, foto: Tom Haartsen.
Pag.107: Govert Flinck, De onomkoopbaarheid van consul Manius Curius Dentatus, 1656, Koninklijk Paleis Amsterdam, foto: Tom Haartsen
Pag. 108 /109: Cornelis Brisé, Liassen van de Thesaurie der Stad Amsterdam, 1656, Koninklijk Paleis Amsterdam, bruikleen Amsterdam Museum.
Pag. 116: Artus Quellinus, Justitia (detail), 1652-1655, Koninklijk Paleis Amsterdam, foto: Erik en Petra Hesmerg.

Stichting Koninklijk Paleis te Amsterdam

Postbus 3708
1001 AM • Amsterdam
T. 020 – 522 61 61
E. info@dkh.nl

Geproduceerd met biologische inkt gemaakt op basis van plantaardige oliën en gedrukt op duurzaam FSC papier.

PALEISAMSTERDAM.NL